

SANASTOKESKUS TSK • TERMINOLOGICENTRALEN TSK

Nordterm 2009,
nuorten kielimaisema,
yrityksen termipankki,
uppräkningar,
Riitta Luhtala,
Lääketieteen sanakirja,
ulkoistaminen...

3 | 2009

TERMINFO

THE FINNISH TERMINOLOGY CENTRE TSK

TERMINFO

30. vuosikerta • numero 3 | 2009

JULKAISIJA Sanastokeskus TSK ry
PÄÄTOIMITTAJA Katri Seppälä
TOIMITUSSIHTEERI Anu Ylisalmi
TOIMITTAJA Sirpa Suhonen (Summaries)
TOIMITUSNEUVOSTO Jukka Ihanus, Kristiina Kaski,
Ari Muhonen, Pirkko Nuolijärvi, Matti Ojala,
Ari Penttilä, Rune Skogberg, Seija Suonuuti,
Anu Ylisalmi
PAINOPAIKKA Forssan Kirjapaino Oy
KUSTANTAJA Stellatum Oy
Purotie 1, 00380 Helsinki
www.stellatum.fi

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Tilaaajapalvelu/Terminfo
PL 115, 30101 Forssa
puh. (03) 4246 5340
faksi (03) 4246 5341
tilaaajapalvelu@stellatum.fi
www.stellatum.fi

TILAUSHINNAT SUOMESSA 2009

Terminfo ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kestotilaus 38 € (laskutusväli 12 kuukautta)
Määräaikaistilaus 42 € (kesto 12 kuukautta)
Irttonumero 10,50 €

TILAUSEHTO

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle tilausjakso kerrallaan ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa sen määräaikaiseksi tai lopettaa tilauksen. Tilauksen hinta on tilausjakson alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilausjakson loppua. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen uuden tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet. Tilausehdot löytyvät lehden jokaisesta numerosta. Osoitetietoja ei käytetä muussa kuin Stellatum Oy:n omassa toiminnassa.

ASIAKASREKISTERI

Rekisterikuvaus ja -seloste ovat nähtävissä Stellatum Oy:n tiloissa. Tilaajan tietoja käytetään asiakassuhteen ylläpitoon ja hoitoon. Yhteydenotot tulee tehdä kirjallisina ja allekirjoitettuina tai henkilökohtaisesti rekisterinpitäjän luona. Tilaaja voi kieltää tietojensa käytön markkinointitarkoituksiin ja markkinatutkimuksiin ilmoittamalla asiasta.

Aikakauslehtien liiton jäsenlehti
ISSN 0358-7517

SISÄLLYS

Sanastotyötä moneen tarpeeseen <i>Katri Seppälä</i>	3
Riitta Luhtala – sähköisen viestinnän monitoiminainen <i>Siiri Susitaival</i>	4
Nordterm 2009: ontologiat ja taksonomiat <i>Sirpa Suhonen & Mari Suhonen</i>	7
From concept models to conceptual data models <i>Bodil Nistrup Madsen & Anna Elisabeth Odgaard</i>	10
Termipankki – kustannus vai hyöty? <i>Eija Puttonen</i>	13
Uppräkningar att räkna med? <i>Henrik Nilsson</i>	15
Suomen kielen toimintaohjelma Suomen kielen tulevaisuus on julkistettu <i>Anu Ylisalmi</i>	18
Englannista osa nuorten kielimaisemaa <i>Antti Kanner</i>	19
Termiharava	20
Kirjallisuutta	21
Summaries	23

Lukijapalautetta voi lähettää Sanastokeskukseen (osoite alla) tai sähköpostitse osoitteeseen terminfo@tsk.fi

TERMINFO INTERNETISSÄ www.tsk.fi/tsk/terminfo

SANASTOKESKUKSEN YHTEYSTIEDOT

osoite Albertinkatu 23 A 12
00120 Helsinki
puhelin (09) 2709 1060
sähköposti tsk@tsk.fi
terminfo@tsk.fi
www.tsk.fi

TERMIPALVELU (MAKSULLINEN MUILLE KUIN JÄSENILLE)

puhelin (09) 608 876
sähköposti termipalvelu@tsk.fi

Sanastotyötä moneen tarpeeseen

Sanastokeskuksen 30-vuotisjuhlien aikaan *Lena Jolkkonen* kertoi pääkirjoituksessaan, että omassa julkaisusarjassamme julkaistiin 30. sanasto samana vuonna, kun TSK täytti 30 vuotta. Nyt viisi vuotta myöhemmin olemme päässeet julkaisuissa jo numeroon 39 (*Varautumisen ja väestönsuojelun sanaston* täydennetty painos), minkä lisäksi viime vuosien työn tuloksia on julkaistu myös oman sarjamme ulkopuolella. Vaikka julkaisusarjan karttumisvauhti ei sovi suoraan työtahtimme mittariksi, voidaan sitä pitää osoituksena työmme tarpeellisuudesta. Muun muassa sanastotyön merkityksestä kertoo myös *Riitta Luhtala* (ks. s. 4), joka on uransa aikana ehtinyt osallistua usean eri sanastotyöryhmän toimintaan.

Sanastotyö ja sen tarve on otettu huomioon myös toukokuussa julkaistussa kielipoliittisessa toimintaohjelmassa *Suomen kielen tulevaisuus*. Toimintaohjelman tekijät suosittavat, että sanastotyölle tulisi Suomessa luoda selkeät rakenteet ja toiminnan rahoitus tulisi turvata työn jatkuvuuden varmistamiseksi. Tämä suositus on tietenkin erittäin tärkeä Sanastokeskukselle ja tavoitteenamme on toimia suosituksen täytäntöönpanon edistämiseksi. Lisää tästä aiheesta on sivulla 18.

Kesäkuussa pääsimme päivittämään tietojamme siitä, mitä sanastotyön alalla tapahtuu muissa Pohjoismaissa, kun Kööpenhaminassa järjestettiin yhteispohjoismainen Nordterm-tapahtuma (ks. s. 7). Tänä vuonna tapahtuman teemana oli Ontologiat ja taksonomiat. Kun edellisissä Nordterm-konferensseissa ontologioita oli esitelty lähinnä yksittäisissä esitelmissä, nyt vaikutti siltä, että ontologia-aiheen laajemmalle käsittelylle oli valittu oikea ajankohta, sillä sekä Tanskassa että Ruotsissa aihe on ajankohtainen erityisesti terveydenhuollon alalla. Suomessa ontologiatyö on toistaiseksi pitkälti keskittynyt FinnONTO-tutkimushankkeeseen, jonka tavoitteena on luoda semanttisen webin infrastruktuuria kaikkien suomalaisten käyttöön, mutta mielenkiinnolla odotamme, millaisia päätöksiä meillä tehdään esimerkiksi terveydenhuollon SNOMED Clinical Terms -käsitteistön hyödyntämisen osalta.

Ontologioista ja muista tulevaisuuden sanastotyön suuntauksista ja suunnitelmista kuulette 35-vuotisseminaarissamme 29.10.2009 – tervetuloa mukaan!

Katri Seppälä
katri.seppala@tsk.fi
päätoimittaja

Riitta Luhtala – sähköisen viestinnän monitoiminainen

Siiri Susitaival

4

Diplomikielenkääntäjä, tiedottaja (MTi) *Riitta Luhtala* työskentelee kaapelitelevisio-operaattori Welhon tiedotuspäällikkönä.

Monipuolinen ura viestinnän parissa

Luhtala on syntynyt Kurikassa Etelä-Pohjanmaalla. Koulun päättymisen jälkeen uravalinta ei ollut vielä selvillä. "Ajattelin, ettei kielten opiskelusta ole ainakaan haittaa ja lähdin opiskelemaan englantia ja ruotsia Kouvolan kieli-instituuttiin." Diplomikielenkääntäjäksi hän valmistui 1981. Valmistumisensa jälkeen Luhtala on vapaaajallaan työskennellyt freelance-kääntäjänä, mutta hänen varsinainen uransa on ollut viestinnän puolella. Tiedottajan tutkinnon Luhtala suoritti 1983 Markkinointi-instituutissa, ja vuonna 2002 hän aloitti työn oheessa verkkoviestinnän maisteriopinnot Helsingin yliopistossa – gradu odottaa vielä valmistumistaan.

Kouvolasta valmistumisensa jälkeen Luhtala työskenteli Lahden kaupungin matkailutoimistossa ja tämän jälkeen lahtelaisessa videotuotantoyhtiössä. Helsinkiin hän muutti vuonna 1983 ja työskenteli viisi vuotta Pukevassa lähinnä tiedottajan tehtävissä. Sähköisen viestinnän alan työt Luhtala aloitti Suomen kaapelitelevisioliitossa vuonna 1988. Tämän jälkeen hän siirtyi vuonna 1996 tuotepäälliköksi tuolloin Helsinki Median edustamalle Filmnet-elokuvakanavalle, josta myöhemmin tuli Canal+. Sanoma-konserniin Luhtala palasi vuonna 2000, kun sen sähköisen viestinnän liiketoimintaryhmä SWelcom eli nykyinen Sanoma Entertainment perustettiin. Welhon eli silloisen HTV:n tiedotuspäällikkö hänestä tuli vuonna 2002. Welho on osa Sanoma Television Oy:tä, ja kuuluu Sanoma Entertainmentin kautta Sanoma-konserniin. Sa-

Kirjoittajasta:

Siiri Susitaival on ollut kesän ajan Sanastokeskuksessa harjoittelijana. Hän on valmistunut humanististen tieteiden kandidaatiksi Helsingin yliopistosta pääaineenaan englannin kääntäminen ja tulkkaus ja jatkaa maisterin opintojaan Tampereen yliopistossa.

Riitta Luhtala on osallistunut usean eri sanastotyöryhmän toimintaan.

maan liiketoimintaryhmään kuuluvat muun muassa televisiokanavat Nelonen ja Urheilukanava sekä Radio Rock.

Luhtala on iloinen monipuolisesta tyourastaan. "Olen päässyt työskentelemään mielenkiintoisilla aloilla, jotka ovat jatkuvasti kehittyneet eteenpäin. On kiinnostavaa joutua itsekin päivittämään tietoaan eikä vain rutinoitua olemassa olevaan. Joka päivä oppii jotain uutta."

Jokainen työpäivä on erilainen

Kaapeli- ja laajakaistaoperaattori Welho tarjoaa televisio- ja laajakaistapalveluja verkkoonsa liittyneille talouksille pääkaupunkiseudulla. Luhtala kertoo, että Welhon toiminta lähtee asiakkaasta päin. "Asiakkaitamme ovat sekä taloyhtiöt että yksittäiset kuluttajat. Tarjoamme heille palveluja heidän tarpeittensa mukaan. Erityisen kiinnostavia tällä hetkellä ovat Welhon nopeasti kasvava teräväpiirtokanavien valikoima ja jo 110-megaiseksi nostettu laajakaista." Welhossa on oma asiakaspalvelu ja huoltohenkilökunta, mikä omalta osaltaan auttaa pitämään käytettävät termit yhtenäisenä ja siten parantamaan kommunikointia asiakkaan kanssa. Welho onkin jo kolmena vuotena peräkkäin saanut ykkössijan laajakaistaoperaattoreiden asiakastyytyväisyyttä mittaavassa EPSI-tutkimuksessa.

Riitta Luhtalalla on monipuolinen työnkuva. Hän hoitaa Welhon mediasuhteita, tekee yrityksen sisäistä vies-

tintää, hankkii ja jakaa tietoa sekä osallistuu erilaisiin projekteihin niin talon sisällä kuin yhteistyökumppaneiden kanssa, Sanastokeskuksen projektit yhtenä esimerkkinä. Kahta samanlaista päivää ei ole. Luhtala kertoo, että työn tahti on vuosien aikana nopeutunut, mutta se on hänen mielestään positiivinen asia. Työnsä parhaina puolina Luhtala pitää hyvää työyhteisöä sekä Welhon mutkatonta toimintatapaa ja hyvin toteutettuja tuotteita ja palveluita. Luhtala arvostaa vuosien myötä kertynyttä työkokemustaan ja toteaa olleensa oikeassa arvellessaan aikoinaan, ettei kielten opiskelu ainakaan menisi hukkaan. "Ilman kielitaitoa tämä työ olisi hyvin hankalaa." Luhtala haluaisi lisätä tekniikan tuntemustaan ja ymmärrystään. "Koskaan ei saa sulkea silmiään ymmärtämiseltä. Vaikkei itsellä ole teknisen puolen koulutusta, on pystyttävä ymmärtämään kokonaisuuksia," Luhtala sanoo. "Tekniikka mahdollistaa tarjoamamme palvelut."

Termit ja sanastotyö Welhossa

Sähköisen viestinnän alalla syntyy uutta termistöä aina, kun markkinoille tulee uusia tuotteita tai palveluita. Riitta Luhtala kertoo Welhon pyrkivän teksteissään käyttämään mahdollisimman paljon suomenkielisiä termejä. Myös median käyttämiä termejä seurataan tarkasti. Mutta lyhenteitäkään ei voi täysin unohtaa. "Kuluttajat, jotka ottavat uudet tekniikat ensimmäisinä käyttöön, käyttävät usein englanninkielisiä termejä ja lyhenteitä. Heille on puhuttava teknisempää kieltä. Mutta mitä laajempiin kuluttajamassoihin mennään, sitä paremmin termit on avattava," hän painottaa. Lyhyet kirjainyhdistelmät kuten *HDTV* ovat toisaalta myös helpompia käyttää tekstissä kuin pitkäkööt termit, kuten *HDTV:n* suomenkielinen vastine *teräväpiirtotelevisio*. Alan termeillä ei kuitenkaan yritetä hienostella, vaan lyhenteiden merkitys tehdään selväksi kuluttajille käyttämällä esimerkiksi pieniä sanastoja tuotteiden ja palvelujen esittelyn yhteydessä. Sanoma-konsernilla on myös käytössään omia ohjeita termien käyttöön sekä sisäinen termipankki konsernin omaa viestintää varten.

Luhtala on myös huomannut, että jotkut termit yleistyvät jokapäiväiseen käyttöön, vaikka niitä kuinka olisi yritetty vältellä. "Television digitalisoinnin tullessa yrityksessämme pidettiin termiä *digiboksi* kovin puhekielisenä ja viestinnässä päätettiin mieluummin käyttää teknisesti tarkempia termejä *digisovitin* tai *-vastaanotin*. Jos eläisimme suljetussa yhteiskunnassa, voisi termien käyttöäkin sanella, mutta maailma on onneksi verkos-

toitunut ja mukaviksi koetut termit yleistyvät nopeasti. Nykyään Welhonkin viestinnässä digisovitin on hyvin usein digiboksi."

Vaihtelua työhön sanastoprojekteista

Ensimmäinen sanastoprojekti, johon Riitta Luhtala osallistui, oli *Kaapeli- ja satelliittitelevisiosanasto* vuonna 1993. Sen jälkeen hän on osallistunut *Digi-tv-sanaston* (2006), *Internetpuhelusanaston* (2007) ja nyt työn alla olevan *Web 2.0 -sanaston* tekemiseen. Sanastotyöstä hänelle on jäänyt pelkästään positiivisia kokemuksia. "Kun mukana on useita saman alan asiantuntijoita, joilla kaikilla on erilaista tietoa, voidaan yhdessä saada paljon aikaan." Kertynyt kokemus sanastotyöstä on myös tuonut sanastotyön käsitteiden ja menetelmien tunteista. Luhtala kertoo myös oppineensa hyödyntämään käsittekaavioita ja alkaneensa tiedotteita kirjoittaessaan miettiä sanavalintoja entistä enemmän lukijan kannalta. Sanastoprojekteja hän kehuu hyvin organisoiduiksi ja selkeiksi. "Sanastokeskuksen osaaminen ja asiantuntemus näkyy. Vaikka me muut työryhmän jäsenet rönsyilemme eri suuntiin, terminologi pitää projektin aisoissa. Työskentely on kuitenkin joustavaa ja etenee projektin ehdoilla." Sanastotyössä Luhtalaa kiinnostaa kokonaisuuden hahmottaminen jonkin yksittäisen termin ympärillä. Projektit tuovat myös virkistävän lisänsä omaan työhön.

Parhailtaan meneillään olevaa *Web 2.0 -projektiä* Luhtala kuvaa laajaksi ja haastavaksi. "Haastavuus on siinä, että samalla kun me mietimme käsitteitä jossakin kokoushuoneessa, sosiaalisen median maailma kehittyy ja elää omaa elämäänsä koko ajan tuolla ulkopuolella. On pidettävä huoli siitä, että sanastoon löydetään juuri se oleellinen, vaikka kohde onkin koko ajan muutoksessa." Sanasto on lähdössä lausuntokierrokselle loppuvuodesta. Projektissa on mietitty voitaisiinko kommentteja saada suoraan sanaston tulevalta käyttäjiltä – heiltä, jotka elävät sosiaalisen median maailmassa. Foorumeita olisi monia: wikialustat, Facebook, IRC-galleria tai vaikka uusin pikaviestin Twitter. "Olisi erittäin tärkeää, että alan toimijoiden lisäksi myös sosiaalisen median varsinaiset aktiivikäyttäjät itse pääsisivät kommentoimaan sanastoa. Heiltä tulevat ne aidoimmat kommentit."

Luhtala kehuu yhteistyötä Sanastokeskuksen kanssa. "Kun olin työurani alussa, Sanastokeskus ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus tuntuivat auktoriteeteilta, jotka antoivat jyrkkiä määräyksiä suomen kielen käytöstä. Tutustuttuani vuosien varrella Sanastokeskuksen toimim-

taan olen huomannut, että sen antama ohjaus on neuvottelevaa. Sanastokeskus käy neuvottelua suomalaisen yhteiskunnan kanssa ja ottaa ohjeissaan huomioon myös sen, miten kieltä käytetään ja miten se kehittyy. Sen sijaan että Sanastokeskus olisi rajoittava, se on mahdollistava.” Luhtala toivoisi ihmisten enemmän käyttävän hyväksensä Sanastokeskuksen palveluja. Hän ehdottaa myös, että Sanastokeskuksen WWW-sivuille voisi perustaa jonkinlaisen foorumin, jossa kielenkäyttäjät voisivat keskustella sanastoista tai termeistä ja kommentoida valmisteilla olevia sanastoja.

Vapaaehtois- ja talkootoimintaa

Vapaa-aikanaan Riitta Luhtala osallistuu mielellään vapaaehtoistoimintaan. Erityisesti hänen sydäntään lähellä on Helsinki-Malmin lentoasema, jonka säilymisen puolesta on perustettu Malmin lentoaseman ystävät ry. Luhtala toimii yhdistyksen hallituksen jäsenenä. ”Lentämisestä en ymmärrä paljoakaan, mutta asuin pitkään kentän lähellä, ja opin ymmärtämään sen arvon sekä lähialueen asukkaille että ilmailualan toimijoille. Malmin lentoasema

on aktiivinen ilmailukeskus, jossa ammatti-ilmailu kohtaa alan moninaiset harrastajat. Lentoasemalla on tärkeä rooli myös pelastustoiminnassa ja maamme ilmailukoulutuksessa. Siellä on mukava käydä vaikkapa kahvilla, ja samalla seurata kentän kiehtovaa arkea ja nauttia avarista näkymistä.” Yhdistyksen puitteissa hän on myös tutustunut itselleen vieraseen ilmailuharrastajien termistöön. Luhtalan kalenterista löytyy myös Suomen Markkinointiliiton viestintäjaoston merkintöjä sekä Espoo Ciné -elokuvalifestivaali, jossa hän on useampana vuonna ollut talkoolaisena.

Myös viestinnän kehittyminen kiinnostaa Luhtalaa. ”Ihminen on muuttunut lukijasta viestijäksi. Verkossa ”kaikki” ottavat aktiivisesti kantaa mediateksteihin, uutisoivat näkemäänsä, keskustelevat omissa yhteisöissään sekä jakavat faktaa ja fiiliksiään blogeissaan. On jännittävää nähdä, miten perinteisen median ja muiden viestijöiden säännöt kohtaavat esimerkiksi lehtien keskustelupalstoilla – ja miten tämä kaikki vaikuttaa kielen kehitykseen. Ihmiset näyttävät kirjoittaessaan kiinnostavan aiempaa enemmän huomiota käyttämiinsä sanavalintoihin. Jokaisesta on tavallaan tullut oma terminologinsa.”

Pysy kirjallisuuden hermolla

LUKUfiilis on Suomen ainoa nuorten kirjallisuuslehti. Se ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

LUKUfiiliksessä julkaistaan kirjailijahaastatteluja, kirjailijoiden ja kääntäjien kolumneja sekä runsaasti kirjakritiikkiä. Lehti kertoo myös kirjallisuuden ilmiöistä ja tapahtumista. Valtaosan jutuista tekevät yläkoulu- ja lukioikäiset nuoret – nuorten näkökulmasta, nuoria kiinnostavasti. LUKUfiilistä julkaisee Lukukeskus.

Nuoret eivät lue. Väärin! Tilaa LUKUfiilis!

Tilaa nyt LUKUfiilis-lehti omaksi tai lahjaksi!

• käy Internet-sivuillamme www.stellatum.fi

→Tilajapalvelu → Tilaukset → Valitse tuote rippuvalikosta

• lähetä sähköpostia osoitteeseen tilajapalvelu@stellatum.fi

• soita numeroon (03) 4246 5340

Tilauhinnat Suomessa vuonna 2009 (neljä numeroa vuodessa): kestotilaus 29 € (laskutusväli 12 kuukautta), 12 kuukauden määräaikaistilaus 33 €.

Nordterm 2009: ontologiat ja taksonomiat

Sirpa Suhonen & Mari Suhonen

Tänä vuonna Nordterm-päivät järjestettiin Kööpenhaminassa 9.–12. kesäkuuta. Järjestäjinä toimivat Kööpenhaminan kauppakorkeakoulu ja Etelä-Tanskan yliopisto. Päivien ohjelmaan kuului kurssi, seminaari ja kokouksia, jotka kaikki järjestettiin kauppakorkeakoulun tiloissa. Nordtermin tämän kertaisena aiheena olivat ontologiat ja taksonomiat. Ontologia on koneen tulkittavissa oleva täsmällinen kuvaus tietystä käsitejärjestelmästä, kun taas terminologinen sanasto on tarkoitettu ihmisen ymmärrettäväksi. Taksonomiassa taas luokitellaan tietyn alan käsitteet omiin luokkiinsa.

Nordterm-päivillä oli noin sata osanottajaa – enimmäkseen eri Pohjoismaista. Suomalaisia oli mukana Helsingin yliopistosta, Kelasta, Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta, Sanastokeskus TSK:sta, Suomen Pankista ja Vaasan yliopistosta. Kumpanakin seminaaripäivänä esitelmät oli järjestetty kahteen samanaikaiseen esityssarjaan, joihin mahtui yhteensä noin 45 esitystä. Teeman mukaisesti monet esitykset käsittelivät ontologioita, mutta myös käsite- ja tietojärjestelmät olivat esillä useissa esityksissä.

SNOMED CT:n perusteet tutuiksi

Ensimmäisenä päivänä järjestetty kurssi keskittyi ontologioihin. Aamupäivän puhujana oli *David Markwell* Clinical Information Consultancy Ltd:stä. Hän esitteli SNOMED Clinical Terms –käsitteistöä, joka sisältää terveydenhuollon termejä. Markwell on ollut pitkään mukana kehittämässä SNOMED CT:tä, ja hän pitikin erittäin mielenkiintoisen esitelmän aiheesta. Hän kertoi muun muassa mitä tietoja SNOMED sisältää, millaisia käsitesuhteita terveyteen liittyvillä käsitteillä siinä on ja miten niitä voi esittää SNOMEDissä. Markwellin jälkeen *Birthe Toft* Etelä-Tanskan yliopistosta kertoi, miten SNOMED-termistöä on käännetty tanskaksi ja millaisia haasteita työssä on ollut. Loppukurssi käsitteli tanskalaisten kokemuksia terminologisista ontologioista.

Monipuolinen seminaari

Ensimmäisen seminaaripäivän kutsuttuna puhujana aloitti Markwell, jonka aiheena oli jälleen SNOMED CT, mutta

erilaisesta näkökulmasta kuin kurssilla. Lääketieteen ja terveydenhuollon alallakin informaatiota on valtavasti ja haasteena on, miten olemassa olevaa tietoa voisi hyödyntää esimerkiksi tutkimuksessa, epidemiologiassa ja terveydenhuollon palvelujen kohdentamisessa. Tähän haasteeseen SNOMED pyrkii omalta osaltaan vastaamaan tuomalla tietoa tarjolle systemaattisesti jäsennehtynä ja nopeasti haettavissa olevassa muodossa.

Henrik Nilsson Terminologikum TNC:stä ja *Niina Nissilä* Vaasan yliopistosta kertoivat pohjoismaisesta TERMDIST-projektista, jonka tarkoituksena on luoda verkopohjainen maisterikoulutus terminologian alalle. Tänä syksynä järjestään ensimmäinen pilottikurssi, ja varsinaisen koulutuksen on tarkoitus alkaa syksyllä 2010. Kurssi on tarkoitettu niille, jotka hakevat, jäsentävät ja välittävät tietoa, esimerkiksi kääntäjille ja teknisille kirjoittajille mutta myös eri alojen asiantuntijoille, jotka ovat kiinnostuneet tehokkaasta viestinnästä. TERMDIST-kurssille ja -koulutusohjelmaan voivat osallistua korkeakouluissa kirjoilla olevat henkilöt, joilla on vähintään kolmen vuoden korkeakouluopinnot, mutta opinnot voivat olla miltä alalta vaan – ei siis vain kielten. Koulutusohjelman tarkoituksena on perehdyttää opiskelijat sanastotyön periaatteisiin ja menetelmiin, muun muassa opettaa heidät analysoimaan käsitteitä, muotoilemaan määritelmiä sekä tunnistamaan ja arvioimaan termejä.

Eija Puttonen Suomen Pankista kertoi havainnollisesti siitä, mitä kaikkea vaaditaan, ennen kuin yrityksen johto saadaan vakuuttumaan oman termipankin tarpeellisuudesta. Se ei vielä riitä, että korkealaatuisen termistön avulla kääntäjät ja muut työntekijät käyttävät termejä yhtenäisesti, vaan termipankin hankkimisesta ja ylläpidosta on oltava myös työajan ja viime kädessä siis rahan säästöä. Suomen Pankissa asiaa oli selvitetty kustannus-hyötyanalyysien avulla ja todettu, että myös taloudelliselta kannalta termipankkiin sijoittaminen on kannattavaa. Hyvä termipankki säästää aikaa kääntäjiltä, muilta työntekijöiltä ja uusilta työntekijöiltä, kun tarvittavat tiedot löytyvät nopeasti yhdestä paikasta. Myös päällekkäiseltä työltä välttyään, kun selvitystyön tulokset ja käytetyt lähteet kirjataan termipankkiin muidenkin nähtäväksi.

Katri Seppälä Sanastokeskuksesta esitteli FinnONTO

2.0 -projektiin liittyvää ONKI-ontologiakirjastoa ja miten siitä voivat hyötyä sekä ylläpitäjät, indeksoijat että tiedonhakijat. ONKIn avulla on mahdollista ylläpitää yhdistettyjä ontologioita ja tulevaisuudessa koordinoita eri ontologioiden ylläpitoa. Indeksoijia ONKI auttaa esimerkiksi siten, että oikea käsite on helppo löytää ja sen tiedot siirtää toiseen järjestelmään. ONKI helpottaa myös tiedonhakua, koska se mahdollistaa käsitepohjaisen haun ja tarkemmat hakutulokset.

Terminologcentrum TNC esitteli isolla joukolla maailmuksessa avattua Rikstermbanken-termipankkia. *Anna-Lena Bucher* kertoi Ruotsin tulevasta kielilaista, jossa säädetään viranomaisille vastuu siitä, että heidän omalla erikoisalallaan on oltava ruotsinkielistä termistöä ja että sitä käytetään ja kehitetään. *Claudia Dobrina* ja *Henrik Nilsson* kertoivat, miten heidän mielestään Rikstermbanken vastaa nyt niitä tavoitteita, joita sille suunnitteluvaiheessa asetettiin. Termipankki on laaja ja luotettava ja siinä ovat mukana monet viranomaiset ja yritykset, kuten pitikin. Kaikki tämä on vaatinut runsaasti työtä aineiston hankkimiseksi ja muokkaamiseksi. *Peter Svanberg* puolestaan kertoi termipankin kehittämisen teknisestä puolesta, muun muassa ohjelmiston kehittämisestä, tietokantarakenteesta ja käyttöliittymästä.

Sanastotyö tietojärjestelmien kehityksen tukena

Terminologit ja tietojärjestelmien suunnittelijat ovat vahtuneet huomaamaan, miten tärkeää käsitteiden ja niiden välisten suhteiden määrittäminen ja termien käytön yhtenäistäminen on tietojärjestelmien suunnittelussa. Aihe tuli esiin useissa Nordterm-päivien esityksissä, joista monet käsitelivät viranomaistahojen tietojärjestelmien kehittämistä.

Bodil Nistrup Madsen ja *Anna Odgaard* DANTERM-centrestä kertoivat sekä kurssipäivän että seminaariesitelmässään näkemyksiään terminologisista käsitteille luokitusten ja tietomallien perustana. Heidän mielestään tarkoituksenmukaisen tietokannan kehittämiseksi täytyy selvittää sen erikoisalan käsitejärjestelmää, johon tietomalli liittyy. Käsitteisiin liittyvä semanttinen tieto puolestaan löytyy tutkimalla käsitepiirteitä ja käsitteiden välisiä suhteita. Käsittemallinnuksessa ja tietomallinnuksessa on paljon yhteistä piirteitä, mutta käsittemallinnuksessa keskeiset käsitteet ja käsitepiirteet eivät ole täysin samoja asioita kuin tietomallinnuksen *luokat* ja *attribuutit*. Ihannetilanne olisi Nistrup Madsenin ja Od-

gaardin mukaan se, että tietojärjestelmän mallinnus koostuisi neljästä vaiheesta: terminologisesta käsittemallinnuksesta, käsitteellisestä tietomallinnuksesta, loogisesta tietomallinnuksesta sekä fyysisestä tietomallinnuksesta. Jos tietomalliin kuuluvien käsitteiden sisältöjä ei selvitetä ja käsitteisiin viittaavista termeistä sovita, voi tietomallin laatimisessa tulla ongelmia ja väärinkäsityksiä.

Kieliteknologian termien työpaja

Perjantaiamupäivällä Nordterm-päivät jatkuivat työpajalla, jossa käsiteltiin kieliteknologian termien standardoimista Pohjoismaissa. Islantia lukuun ottamatta kunkin Pohjoismaan edustaja kertoi nykytilanteesta omassa maassaan, minkä jälkeen *Kimmo Koskenniemi* Helsingin yliopistosta esitteli wikipohjaisen työkalun, joka voisi sopia käytettäväksi pohjoismaisen kieliteknologian sanaston kokoamisessa, ylläpidossa ja julkaisemisessa.

Kokoukset

Samaan aikaan termityöpajan kanssa kokoontuivat sekä Nordtermin johtoryhmä että työryhmät. Nordtermissä oli kaudella 2007–2009 kolme aktiivista työryhmää: AG1 Terminologinen tutkimus ja koulutus, AG2 Termistönhallintatyökalut ja AG5 Nordtermin internetinformaatio. Nämä ryhmät kokoontuivat kertaamaan menneen kauden tapahtumia ja suunnittelemaan tulevaa toimintaa.

Tutkimus ja koulutus -ryhmä keskusteli seuraavasta Nordterm-kurssista ja pohti, olisiko mahdollista järjestää samaan aikaan kaksi eri kurssia, joista toinen olisi terminologian peruskurssi ja toinen jatkokurssi, jonka aiheena voisi olla esimerkiksi terminologian hyödyntäminen tietojärjestelmien kehittämisessä. Tällöin kurssit harkittaisivat sekä vasta-alkajia että kokeneempia terminologeja osallistumaan. Työryhmä piti myös TERMDIST-projektin jatkamista tärkeänä. Työryhmä keskusteli myös Nordterm-päivillä käytettävistä kielistä. Työryhmä haluaa kannustaa puhujia käyttämään jotain skandinaavista kieltä mieluummin kuin englantia, ja puhujat kannattaisikin tutustuttaa etukäteen *Att förstå varandra i Norden* -julkaisuun.

Termistönhallintatyökalut-ryhmä keskusteli siitä, mihin sen tulisi pääasiassa keskittyä. Pääkohteina pidettiin termipankkiohjelmia sekä termitietuemuotoa, mutta myös lähialueita kuten ontologia- ja mallinnustyötä, automaattista termien poimintaa ja korpuspohjaista termi-

työtä pidettiin mielenkiintoisina aiheina. Ryhmä voisi järjestää termipankkiohjelmien valmistajille tarkoitetun pienen tapahtuman joko seuraavan Nordtermin yhteydessä tai välivuonna.

Nordtermin internetinformatio -työryhmä käsitteli Nordtermin sivustolle vuosina 2007–2009 tehtyjä päivityksiä, suunnitteli sivuston jatkokehitystä ja keskusteli sivuston kieliversioiden tarkistuksesta. Sivustolla on kuluneella kaudella muun muassa julkaistu linkki Nordterm 13 -julkaisuun *Terminologins terminologi på nordiska* sekä sivuston tanskankielinen versio. Työryhmä on aiemmin toivonut sivustolle erinäisiä parannuksia, kuten päivitysvastuun helpompaa jakamista Nordtermin organisaatioiden kesken sekä mahdollisuutta interaktiivisuuteen, ja työryhmä käsitteli Sanastokeskuksen laatimaa ehdotusta sivuston kehittämiseksi toivottuun suuntaan. Sivuston kehityshanketta pidettiin hyvänä, ja sille pyritään saamaan rahoitus.

Nordterm-päivät päättyivät perinteiseen tapaan yleiskokoukseen, jossa esiteltiin, mitä kussakin osanottajamaassa on tapahtunut parina viime vuonna. Esimerkiksi Tanskassa on ehdotettu oman kansallisen termipankin perustamista. Norjassa on julkaistu *Heidi Suonuutin Guide to Terminology* norjaksi nimellä *Termlosen*. Siellä on myös laadittu kielipoliittinen ohjelma *Mål og mening*. Suomessa on julkaistu useita väitöskirjoja terminologian alalta sekä terminologisia sanastoja. Seuraavat Nordterm-päivät järjestetään kahden vuoden päästä Suomessa, ja järjestelyvastuu on Sanastokeskuksella.

Bodil Nistrup Madsen luovutti Katri Seppälälle Nordterm-sateenvarjon. Varjo symboloi yhteispohjoismaista organisaatiota, jonka alle mahtuvat kaikki sanastotyöstä kiinnostuneet. Sateenvarjon pisti liikkeelle kahdeksan vuotta sitten Suomessa järjestetyssä Nordterm-tapahtumassa juuri Sanastokeskus, joka antoi sen seuraavalle järjestäjälle eli Ruotsille. Siitä lähtien sateenvarjo on kiertänyt viestikapulana Nordterm-tapahtumasta toiseen.

KOHTI TULEVAISUUDEN SANASTOTYÖTÄ

**Tervetuloa Sanastokeskus TSK ry:n 35-vuotisjuhlaseminaariin
torstaina 29.10.2009 klo 13.00–17.00.**

Seminaari järjestetään Palace Gourmet'n konferenssisalissa (Eteläranta 10, Helsinki).
Osallistumismaksuna peritään kulujen kattamiseksi 35 euroa.

Ilmoittautumiset Sanastokeskukseen 12.10.2009 mennessä
(sähköpostitse anu.ylialmi@tsk.fi).

Tarkempia tietoja on Sanastokeskuksen WWW-sivuilla <http://www.tsk.fi>.

From concept models to conceptual data models

Bodil Nistrup Madsen & Anna Elisabeth Odgaard

10

In order to develop a harmonised and efficient IT system, such as a database, it is important to be familiar with the underlying concept model (concept systems) for the relevant domain which the IT system should be designed to accommodate, as this forms the necessary firm foundation for designing the conceptual data model. Although there is no one-to-one correlation between concept and characteristic features in the concept model and classes and attributes in the conceptual data model, there are many similarities between concept modelling and conceptual data modelling, and by closely examining the relationship between the two models, we have strived to construct an algorithm for creating conceptual data models in Unified Modelling Language (UML) on the basis of concept models that adhere to the traditional principles and methods of terminology work.

The Four Modelling Phases

Ideally, the modelling procedure for developing an IT system that comprises a database should consist of four phases: Concept modelling, conceptual data modelling, logical data modelling and physical data modelling, cf. Figure 1. Unfortunately, the concept modelling phase is often omitted and IT developers set out to design the conceptual data model first off. This causes problems as a conceptual data model, which is also inappropriately referred to as a semantic model, contains no information about meaning, rather, what kind of information should be recorded in the database. If concepts are not clarified and consensus regarding the content of concepts and usage of terms has not been reached, problems and misunderstandings could arise in connection with the data models. Therefore conceptual data models should be constructed on the basis of concept models and recent research in this area is already beginning to yield valuable findings (Kop 2008). However, we will go one step further as we set out to construct an algorithm for automatically generating conceptual data models on the basis of concept models. In our description of the four phases below we will use the design of a database for information about a conference system as an example, cf. Figure 2. This example has been inspired

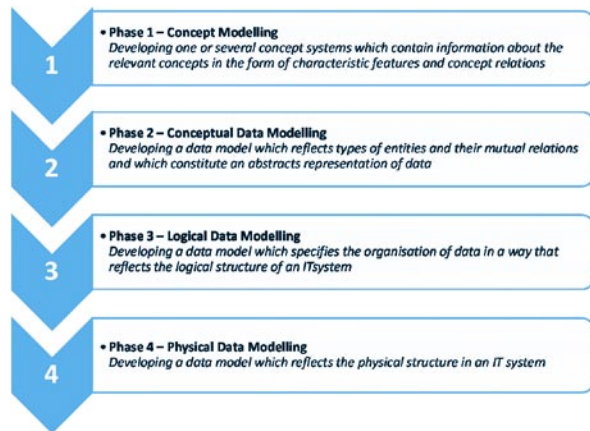

Figure 1: The four concept modelling phases

but not constrained by a case presented by Mathiassen et al. (2008), as we include a concept model and present a different data model.

PHASE 1: In the first phase of concept modelling, the domain experts draw upon their knowledge and understanding of the domain to identify the concepts and terms which are relevant for the proposed IT system. This information may also be extracted from requirement and design specifications. Assisted by terminologists or having the necessary terminological prerequisites, the domain experts then proceed to organise concepts visually in a concept model where the mutual semantic relations between the concepts are recognized and defined. Finally, the subdivision criteria and characteristic features are identified allowing for the production of short, simple and precise concept definitions.

PHASE 2: Once a concept model has been produced, a conceptual data model in UML can be created on the basis of the conceptual information contained in the concept model in the form of characteristic features and concept relations. In this work, we have attempted to closely study and formalise to the extent possible, the many considerations and decisions of this conversion process. As a general trend, it can be observed

that some concepts correspond to classes, attributes or attribute values while other concepts in the concept model are not to be found at all as elements in the data model. Furthermore, the relations between concepts in a concept model can differ from the associations in the corresponding conceptual data model.

By applying the algorithm on a concept model, it would be possible to generate a conceptual data model in UML semi-automatically. However, this does imply that the concept model is complete, that concepts which are irrelevant to the IT system are identified manually, that multiplicity is specified manually and that any simplifications are carried out manually.

In order to move through the concept model and process all the concepts, subdivision criteria and relations in the appropriate way, the algorithm identifies the initial focus concepts which are characterized by not having any superordinate concepts nor do they solely enter into an associative relation as the target concept. Subsequently, a series of properties are analyzed to establish which role the focus concept, relevant subdivision criteria and relations should play in the conceptual model. For instance, if a focus concept has several subordinate concepts, then the focus concept is converted to a class in UML and each subdivision criteria is similarly converted to a class with an attribute corresponding to the name of the class. In addition, a "has" relation is created from the class of the focus concept to the class of the subdivision criteria, and the associated subordinate concepts become attribute values in the class of the subdivision criteria. Another part of the algorithm accounts for the measures to be taken when the focus concept enters into associative relations as the source concept. In this case, the focus concept is converted to a class, if it has not been converted already, and the associatively related concepts become classes as well with attributes corresponding to the names of the classes. Lastly, a "has" relation is created from the class of the focus concept to the associatively related classes. Another rule in the algorithm states that if a subconcept of a focus concept has subconcepts itself or enters into associative relations as the source concept, then this subconcept should be treated as a focus concept too.

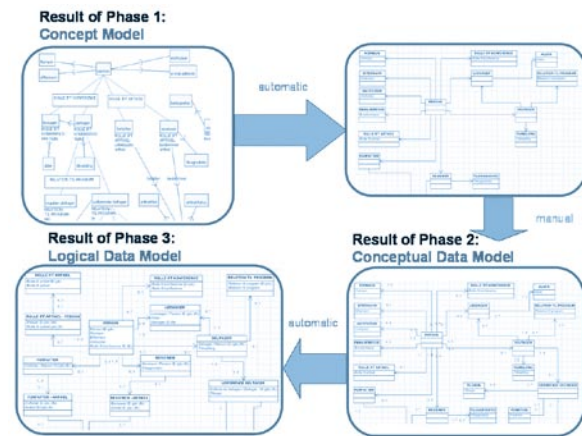

Figure 2: The Result of Modelling Phase 1-3

The algorithm is thus repeatedly traversed until all concepts have been processed.

Next, each relation in the new intermediate model will have to be carefully scrutinized to determine multiplicity. The domain experts and IT developers will also be able to make simplifications in order to facilitate implementation or cater for specific user requirements, before the conceptual model can be considered actually complete and ready for phase 3.

PHASE 3: Concerning the logical data modelling phase, principles and recommendations for converting a conceptual data model to a logical data model already exist

About the authors:

The DANTERMcentre is the centre for terminology at Copenhagen Business School (CBS) and one of the leading consultancy and development centres in Denmark in the fields of language technology, terminology and concept organisation. Bodil Nistrup Madsen serves as Professor at CBS and acts as Head of Centre. Anna Elisabeth Odgaard is a CBS graduate in Computational Linguistics and is currently employed at the DANTERMcentre as Project Manager.

(Connelly & Begg: 2004, Applied Information Science: 1997). During this conversion, all classes are provided with a primary key corresponding to the name of the class joined with the identifier string "ID" and the relevant attribute is given a (pk) marking. Many-to-many relations transformed into a new intermediate class and two one-to-many relations from the two original classes to the new intermediate class are created. All classes which take part in a one-to-many relation are joined by a primary key (pk) on the "one" side and a foreign key (fk) on the "many" side.

PHASE 4: Implementing a physical data model in the last phase calls for considerations regarding the facilities and constraints of a given schema and query language, such as SQL or XML, including technical specifications, such as data types or the sequence order of elements. Once this has been established, the database can be implemented.

Considerable Potential

Formalising the crucial step of converting a concept model to conceptual data model has clear benefits and considerable potential, especially in the current age of digitalization where the necessity of organising and clarifying concepts as a basis for data modelling has become apparent. By providing guidelines for converting a concept model to a data model, we hope to pave the way for consistently anchoring data models in concept models, implementing a mediating framework for a dialogue between domain experts, terminologists and IT developers, and reducing resource costs by avoiding errors, ambiguity and vagueness during IT system development.

Future Work

In future work, we plan to investigate the relationship between concept models and data models even further and apply the algorithm to a wide range of concept models and subsequently potentially extend and improve the algorithm. An interesting direction for future research in this area would also be to devise a methodological workflow for progressing through the four modelling phases and specify the necessary skills

and competencies for the various profiles involved both directly and indirectly in IT system development.

References

Ambler, Scott (2004): *The Object Primer 3rd Edition – Agile Model-Driven Development with UML 2.0*. Cambridge University Press, retrieved 20th August 2009 from <http://www.agiledata.org/essays/dataModeling101.html>

Applied Information Science (1997): Conceptual ~ Logical ~ Physical Models. Retrieved 20th August 2009 from <http://www.aisintl.com/case/CDM-PDM.html>

Connolly, Thomas & Begg, Carolyn (2004): *Database Systems - A Practical Approach to Design, Implementation and Management*. 4.ed. Pearson Education Limited

Kop, Christian (2008): Conceptual modelling tool for novice designers. *International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies*, v.3 n.2, p. 151–165

Mathiassen, Lars et al. (1998): *Objekt-Orienteret Analyse og Design*. Forlaget Marko Aps, Aalborg

Yeung, Albert (1998): *Unit 051 – Information Organization and Data Structure*. Retrieved 20th August 2009 from <http://www.ncgia.ucsb.edu/giscc/units/u051/u051.html>

Termipankki – kustannus vai hyöty?

Eija Puttonen

Oman alan termistön hallitseminen niin äidinkielellä kuin muillakin työkielillä on olennainen osa asiantuntijuutta, kun taas kääntäjän asiantuntemukseen kuuluu erikoisalan termien tunnistaminen sekä lähteiden ja asiantuntijoiden tunteminen. Parhaan käännöksen sanotaan syntyvän asiantuntijan ja kääntäjän välisenä yhteistyönä, ja parasta yhteistyö on tänä sähköisten viestintävälineidenkin aikana silloin, kun käännöstä käydään läpi kasvokkain. Koska se ei läheskään aina ole mahdollista, on kehitettävä muita yhteistyötapoja ja välineitä asiantuntemuksen siirtämiseksi ja hyvän vuoro-vaikutuksen takaamiseksi.

Erinomainen ratkaisu asiantuntemuksen siirtämiseen on ajantasainen termipankki, jolla varmistetaan, että termit eivät jää vain yhden kääntäjän tai asiantuntijan tietoon, vaan välittyvät koko yrityksen henkilöstölle. Tällaisella asiantuntemuksen jakamisella luodaan yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta termistöön. Tämä puolestaan edistää sekä sisäistä että ulkoista viestintää ja kirkastaa yrityskuvaa.

Termipankin hankinta on mille tahansa yritykselle iso investointi, jonka tarpeellisuutta on voitava perustella kattavasti. Kun verkossa on vapaasti käytettävissä monenlaisia elektronisia sanakirjoja ja termikantoja, oman termipankin tarvetta ei yrityksessä aina heti ymmärretä. Olennaista on tällöin tähdentää, että oman yrityksen termistöä ei verkosta niin vain löydäkään, ja vaikka alan termejä sieltä löytyisikin, niiden oikeellisuus pitäisi jokoisen aina itse erikseen tarkistaa. Termien tarkistaminen taas vie aikaa ja resursseja. Oma arvonsa on myös sillä, että yhteinen termistö on osoitus luotettavuudesta ja uskottavuudesta, mikä on hyväksi yrityksen ilmapiiirille ja imagolle.

Termipankki vähentää virheitä syntyviä kustannuksia

Tällaisten "pehmeiden" perustelujen lisäksi tarvitaan myös kovia faktoja, eli on kyettävä osoittamaan, että hanke on kannattava myös taloudellisesti. Kustannus-hyötyajattelu näkyy tänä päivänä myös alan seminaareissa ja kirjallisuudessa. Kun toisaalta kerrotaan termityön ja

termipankkiohjelmien huimista mahdollisuuksista, kysytään samaan hengenvetoon, miksi investointipäätöksen saaminen päättäjiltä on niin työlästä, vaikka termityön yrityksille tuottamat hyödyt ovat hyvin ilmeisiä.

Päättäjien vakuuttamiseksi kehitteillä onkin termityöhön soveltuvia kustannus-hyötymalleja, joissa pyritään laskemaan termityölle hinta. Tällöin yhä useammin painotetaan laatua eikä niinkään määrää. Termipankin nopea kartuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista, jos termien oikeellisuutta ei ehditä tarkistaa, eikä termistöä mielekkäästi rajata. On esimerkiksi tehty laskelmia siitä, paljonko väärän termin korjaaminen maksaa ja todettu, että kustannus on monikymmenkertainen verrattuna siihen, mitä termin syöttäminen termipankkiin maksaa. Ai-neettomien kustannusten laskeminen on kuitenkin edelleen vaikeaa. Mitä maksaa muutosvastarinta?

Myös Suomen Pankissa termipankin hankintaa edelsi kustannus-hyötylaskelma termipankin kannattavuudesta. Kannattavuutta arvioitiin sekä laadullisin että määrällisin kriteerein.

Merkittävimmäksi määrälliseksi hyödyksi kirjattiin asiantuntijoiden työajan säästö, kun oikeat termit löytyisivät keskitetysti yhdestä paikasta ja termien etsimiseen kuluisi vähemmän aikaa. Arvioitiin, että potentiaalinen kokonaistyömäärän väheneminen käyttöönottoavuutta seuraavina vuosina olisi noin 80 henkilötyöpäivää vuodessa. Erikseen todettiin, että myös kääntäjiltä säästyisi työaikaa keskitettyjen termihakujen ansiosta. Kääntäjien työajan säästökseksi arvioitiin 75 henkilötyöpäivää vuodessa.

Laadullisia hyötyjä olisivat puolestaan termien ajantasainen, oikea ja yhdenmukainen käyttö, mikä edistäisi sisäistä ja ulkoista viestintää ja olisi myönteistä yrityskuvan kannalta. Kun termeistä sovittaisiin yhdessä ja

13

Kirjoittajasta:

FM Eija Puttonen työskentelee Suomen Pankissa englannin ja ruotsin kääntäjänä. Hänen vastuualueenaan ovat myös tietokoneavusteiset käännöstyökalut.

vastineet ja metatiedot dokumentoitaisiin yhteiseen termipankkiin, välttyttäisiin myös väärinkäsityksiltä. Yhteinen termityökalu antaisi mahdollisuuden asiantuntijoiden ja kääntäjien väliseen vuoropuheluun. Näin vanhentunutta tai suorastaan virheellistä tietoa voisi poistaa tai täydentää ajanmukaisella tiedolla.

Hiljainen tieto kerätään talteen

Termipankki olisi myös oiva apu niin uusien työntekijöiden perehdytyksessä kuin eläköityvien työntekijöiden osaamisen tallentamisessakin. Työntekijöillä on paljon vuosien varrella karttunutta "hiljaista tietoa", jonka he vievät mennessään, ellei sitä dokumentoida. Termipankin avulla ehkä osa heidän kokemuksestaan voitaisiin siirtää talon muille – ja myös ulkopuolisille – kääntäjille ja näin osaltaan vaalia jatkuvuutta.

Kustannus-hyötyanalyysi toteutettiin Suomen Pankissa kielipalvelutoimiston ja taloustoimiston välisenä yhteistyönä, jolloin voitiin hyödyntää sekä käänvälisanalyyttinä että talousalan asiantuntemusta.

Laskelmia tehtiin kolmella eri menetelmällä: takaisinmaksuajan menetelmällä, nykyarvomenetelmällä ja annuiteettimenetelmällä. Yksikin näistä olisi riittänyt, mutta hyötyjä haluttiin tarkastella monipuolisesti. Investoinnin kannattavuutta arvioitiin siten takaisinmaksuajan, tuottojen, vuosisäästöjen ja vuosikustannusten perusteella. Kaikki tehdyt laskelmat osoittivat, että investointi olisi kannattava jo pelkästään työajan säästöinä mitattuna. Investoinnin kannattavuutta lisäisi vielä se, että myös laadulliset hyödyt olisivat huomattavat ja tukisivat pankin strategiaa. Hankintaesitys sai myönteisen vastaanoton ja hankinta osaston johdon hyväksynnän.

Kaiken kaikkiaan termipankki tehostaa käänvälisanalyyttinä ja kielentarkistustyötä ja parantaa sen laatua, varsinkin kun ohjelmaa voidaan käyttää yhdessä jo käytössä olevan käänvälisanalyyttiohjelman kanssa. Tämä on täysin linjassa pankin strategian kanssa, jonka yhtenä tavoitteena on sisäisten prosessien tehostaminen. Sama termityökalu on käytössä myös Euroopan keskuspankissa (EKP) ja eräissä muissa kansallisissa keskuspankeissa, joiden kääntäjien asiantuntemusta on ollut mahdollista hyödyntää termipankin suunnitteluvaiheessa. Tällainen "benchmarking" onkin ollut olennainen osa valmistelutyötä. Kuten kollegamme EKP:stä, *Reetu Kurkijärvi*, totesi: "Muiden virheistä on paljon mukavampi oppia kuin omistaan".

Toisaalta matkan varrella on myös valjennut, että vasta valmiista näkee kaikki puutteet. Kun itse termejä syöttäessä joutuu automatisoiduista toiminnoista huolimatta klikkailemaan hiirellä monta kertaa, käsi väsyä ja herää kysymys, ovatko kaikki kentät todella tarpeellisia. Myös Euroopan keskuspankista viestitään yksinkertaisen rakenteen hyödyistä. Mitä selkeämpi rakenne luodaan, sitä matalampi on kynnyksensä syöttää termejä. On myös pidettävä mielessä termipankin kohderyhmä ja tarkoitus: kuka termipankista hakee termejä ja mitä hän toivoo sieltä löytyvän. Hyvä ajatus onkin rakentaa termipankista ensin pieni, eräänlainen "demoversio", jota voi karsia ja parantaa. Meille tällainen versio syntyi ikään kuin puolivahingossa, kun alkuun ehdittiin syöttää termejä vain parisen sataa. Koulutuksessa ja keskusteluissa kävi sitten ilmi, että vielä oli paljon parannettavaa.

Suomen Pankissa termipankin käyttöönotto on ainakin kaksivaiheinen prosessi. Ensimmäisessä vaiheessa eli kartuttamisvaiheessa termityökalu on vain kääntäjien omassa käytössä. Tässä vaiheessa termipankkiin syötetään termejä, ja sitä mukaa kuin termipankki kasvaa, sitä aletaan käyttää myös yhdessä käänvälisanalyyttinä kanssa. Kun termejä on edustava määrä, ehkä parisen tuhatta, siirrytään kakkosvaiheeseen, jolloin termistö annetaan myös muiden pankkilaisten käyttöön, todennäköisesti aluksi intranetin välityksellä ja ehkä myöhemmin reaaliaikaisestikin. Asiantuntijat ovat itse toivoneet saavansa termipankin käyttöönsä muun muassa siksi, että esimerkiksi eurojärjestelmän työskentelykielenä on englanti, mutta asioista raportoidaan ja artikkeleita kirjoitetaan myös suomeksi. Kun määrääjat ovat kireät, on hyvä, että termikyselyt ja termihaut sujuvat nopeasti. Asiantuntijoiden panosta tarvitaan toisaalta myös termistön ajan tasalla pitämiseksi.

Seuraavan vaiheen voisi sitten kuvitella olevan termipankin julkaiseminen myös pankin ulkopuolella vaikapa internetin välityksellä. Voitaisiinhan harmonisointi ulottaa pidemmällekin. Siitä ei kuitenkaan ole vielä edes keskusteltu.

Uppräkningar att räkna med?

Henrik Nilsson

De så kallade extensionella "definitionerna" – dvs. definitioner som räknar upp alla referenter som begreppet syftar på eller alla underordnade begrepp – har inte ansetts riktigt rumsrena i terminologiarbetet. Många menar att de inte bör kallas definitioner alls. Men i själva verket rymmer begreppsbeskrivningar (för att nu undvika termen "definitioner") väldigt ofta uppräknings i någon form. När vi på Terminologicentrum TNC importerat terminologiskt material till Rikstermbanken har vi gått igenom tusentals definitioner. Det har då visat sig att uppräknings inte förekommer så sällan, utan snarare är ganska vanliga, särskilt i lagtexter.

I den här artikeln¹ koncentrerar jag mig på hur och var uppräknings används *i* och *som* begreppsbeskrivningar, med fokus på uppräknings som begreppsbeskrivning i sig.

Uppräkningar *i* begreppsbeskrivningar

Det är inte helt enkelt att hitta en definition av "uppräknings" utan att hamna i mycket generella beskrivningar av typen 'redogörelse i (viss) ordningsföljd'. Denna är dock inte ointressant och just "viss" behandlas i slutet av artikeln. En första distinktion som kan göras är den mellan uppräknings *i* begreppsbeskrivningar och uppräknings *som* begreppsbeskrivningar.

Den vanligaste typen av terminologisk definition, den s.k. intensionella definitionen, kan innehålla en uppräknings framför allt som en (icke-uttömmande) exemplifiering i slutet:

biomassa²

material med biologiskt ursprung och som inte eller endast i ringa grad omvandlats, t.ex. energigröda, energiskog, halm, trä, vass

I en äldre TNC-artikel står följande att läsa: "Även om [exempel] inte kan anses tillhöra själva definitionen kan de dock tillfogas direkt efter, eller infogas i, definitionen. [...] Exemplet kan framför allt avse uppslagstermens an-

vändning; ibland anger exemplet någon belysande omständighet av annan art; i andra fall kan exemplifieringen gälla något i ordförklaringen." Även *Sue Ellen Wright* & *Richard A. Strehlow* har påpekat nyttan av att göra beskrivningen av ett begrepp tydligare med hjälp av exemplifiering. I Rikstermbanken är exemplen i stället placerade i ett särskilt exempelfält. På så sätt renodlas själva definitionen ytterligare.

I vissa definitioner är det snarare överbegreppet som utgörs av en uppräknings:

stiftare

person, företag eller förening som startar ett aktiebolag

Till detta kommer definitioner som utgör hybridformer mellan intensionella och extensionella definitioner:

intermediära varor

insatsvaror, halvfabrikat och komponenter av olika slag, dvs. normalt varor som ingår som en delprodukt i en slutlig vara/produkt

"Referensdefinitioner"

Särskilt i lagtexter förekommer ett specialfall av den extensionella definitionen som skulle kunnas kallas *referensdefinition* där ingen information egentligen ges i själva definitionen utan återfinns någon annanstans (en bilaga etc.). Det som alltså kan se ut som en intensionell definition, med överbegrepp och kännetecken blir en sorts "förtäckt" extensionell definition:

"med hushållstjänster avses *de tjänster som är uppräknade i 4 § lagen (2007:346) om skattereduktion för hushållsarbete*"

Uppräkningar *som* begreppsbeskrivningar

Den "traditionella" extensionella definitionen (som i litteraturen även kallats *omfångsdefinition*, *denotativ definition* och *extensiv definition*) är en 'definition som räknar upp begreppets alla underordnade begrepp eller referenter enligt en viss indelningsgrund'.

flerbostadshus

gathus, lamellhus, smalhus, skivhus, stjärnhus, loftgångshus eller låghus

¹ En annan artikel i det här ämnet publicerades i festskriften "Med tydlig intension" (2008) och en längre version ska publiceras i den kommande rapporten från Nordterm 2009.

² Alla definitionsexempel är hämtade från Rikstermbanken eller TNCs samlingar.

En ofullständig uppräknig av extensionen, t.ex. i en exemplifiering, kan inte sägas utgöra en definition. Det sista elementet i uppräknigen måste också föregås av "eller" för att definitionen ska vara användbar.

kronprinsessa

kvinnlig tronföljare eller gemål till en kronprins

Beståndsdeldefinitioner

Extensionella definitioner där delbegrepp räknas upp är också ganska vanligt förekommande. De kallas ofta för *beståndsdeldefinition*, och de uppräknade elementen (delbegreppen) har en partitiv relation till helhetsbegreppet:

vecka

måndag, tisdag, onsdag, torsdag, fredag, lördag **och** söndag

"Rubrikdefinitioner"

Så långt är det hela föga komplicerat – underbegrepp, referenter eller delbegrepp räknas upp. Det finns dock en del fall där det verkar råda en annan typ av begreppsrelation mellan det begrepp som definieras och de begrepp som räknas upp:

kalandrering

utvalsning, laminering, dubblering, friktionering eller beläggning (1) i kalender

I det här exemplet handlar det inte om underbegrepp (inget av dem definieras som "kalandrering som ...") eller referenter och inte heller om delbegrepp. Snarare har dessa begrepp något gemensamt – en kalender ingår i alla processerna – och valet att definiera på det här sättet verkar alltså vara avsiktligt.

Om författaren:

Henrik Nilsson har arbetat på Sveriges nationella centrum för terminologi och fackspråk, Terminologicentrum TNC, som terminolog sedan 1997. De senaste åren har han huvudsakligen arbetat med innehållet i den svenska Rikstermbanken som öppnade i mars i år. Han undervisar i terminologilära för olika grupper, bl.a. översättare. Han har även arbetat med terminologi på europeisk nivå inom ramen för Europeiska terminologiföreningen EAFT.

Även syftet med att göra uppräknig i begreppsbeskrivningar är intressant. *Hans Österberg* skriver i sin bok *Hierarkisk begreppsanalys* att man i processen att skapa en begreppshierarki kan gå i två riktningar. "Riktningen 'uppifrån och ned' motsvarar [...] 'division'. 'Nedifrån och upp' motsvaras av 'klassifikation'." Kan det vara så att vissa uppräknig som begreppsbeskrivningar uppstår i sammanhang när man egentligen vill klassificera och inte definiera, dvs. när man vill kunna tala om flera begrepp med en gemensam "rubrik"?

förnybar energi

vindkraft, solenergi, vågenergi, geotermisk energi, bio- bränslen och vattenkraft

I de här exemplen understryks detta av det faktum att uppräknigarnas sista element föregås av "och" och inte av "eller"; det är helheten som avses, inte vart och ett av de uppräknade elementen. Man kan konstatera att den här typen av begreppsbeskrivningar, som man skulle kunna kalla *rubrikdefinitioner*, är vanligare förekommande i vissa texttyper (bl.a. lagtexter) där de verkar ha skapats just av klassificerings- och regelskal. Uppräknigen utgör således en helhet för vilken man i ett dokument använder en "rubrikterm" för att slippa upprepa alla elementen. På det sättet liknar dessa definitioner de "rubrikord" som ibland används i ordlistor för att under ett gemensamt uppslagsord samla allt som på något sätt har med detta begrepp att göra:

trafikslag

vägtrafik, järnvägstrafik, luftfart **och** sjöfart

"Samlingsdefinitioner"

Ibland kan det vara svårt att avgöra om det handlar om en intensionell definition med ett mycket generellt överbegrepp eller snarare om någon form av extensionell definition:

telekrigföring

Verksamhet omfattande signalspaning, falsk signalering, insats av telemotmedel, insats mot teleanläggningar av signalsökande vapen samt teleskydd.

Under en kurs i definitionsskrivning som hölls på TNC 1975 angav man att sådana här definitioner, som skulle kunna kallas *samlingsdefinitioner*, vilka inleds med en metaformulering som "sammanfattande benämning på ...", också skulle räknas som extensionella definitioner. För det är nog tveksamt om den typen av formuleringar

ska anses utgöra ett överbegrepp i något som liknar en intensionell definition. Oavsett hur man ser på det är "samlingsdefinitionen" inte ovanlig och det förekommer många varianter, bl.a. "Samlingsterm för ...", "Sammanfattande benämning för ...", och "Begreppet omfattar ...". I samtliga dessa fall anges "och" före det sista elementet i uppräknigen.

banljus

Sammanfattande beteckning för bankantljus, tröskel- ljus, banändljus, centrumlinjeljus, sättningszonljus och ljus vid utrullningsområde.

Hur räknas det upp?

I vilken ordning räknas elementen upp och ger ordningen någon information om det bakomliggande begreppet? Jag ger här en bakgrund till min fråga:

När jag en gång (innan Pluto blivit dvärgplanet) gjorde en bild av en extensionell definition av begreppet *planet* med planeterna i bokstavsordning möttes det av förundran hos kollegerna: "Så kunde man väl inte göra – de måste ju stå i ordningen från Solen räknat!?" Men gjorde bokstavsordningen dem mindre till planet – var det inte bara så att ett kännetecken mindre uttrycktes?

planet

Merkurius, Venus, Jorden, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus eller Pluto

ädelgas

helium, neon, argon, krypton, xenon eller radon

Ordningen från Solen räknat är den vi lärt oss i skolan och den som känns naturlig; någon annan ordning, även bokstavsordning, om än mer logisk på ett sätt, blir svårare att komma ihåg. Det är svårt att dra slutsatser om den ordning som används när element räknas upp som begreppsbeskrivningar, men ofta verkar det ske i en för fackområdet och målgruppen logisk ordning, dvs. enligt ett underförstått kännetecken (avstånd från solen). I exemplet ädelgas känner många säkert igen ordningen (som gjorts efter det underförstådda kännetecknet "plats i periodiska systemet"), men förmodligen för att ordningen är inlärd snarare än att man i detalj kan redogöra för periodiska systemets uppbyggnad.

Varför räknas det upp?

Varför väljer man att göra en extensionell definition? *Heribert Picht* & *Jennifer Draskau* har påpekat att ex-

tensionella definitioner är kortare och mer förklarande. *Lars-Olof Åhlberg* framhåller att det är enklare att använda de här typerna av definitioner för estetiska begrepp eftersom det råder större enighet om konnotationen av ett begrepp än om denotationen, dvs. uppräknigen är minst provokativ. Frågan kvarstår dock om dessa beskrivningar – som i litteraturen har framhållits som pedagogiska trots att de egentligen säger lite om det begrepp som "definieras" – verkligen är så pedagogiska i alla sammanhang, särskilt om det underförstådda kännetecken som uttrycks genom de uppräknade elementens ordning endast är självklart för en liten grupp fackexperter.

Särskilt i lagtext verkar den extensionella definitionen vara vanlig. I en offentlig utredning beskrivs nio olika sätt att definiera inom juridiken, bl.a. *uppräkningsdefinitioner* och s.k. "definitions mängder" som kan vara slutna eller öppna. Den *slutna definitions mängden* "innebär att den mängd företeelser som definitionen åsyftar är bestämd eller känd vid ett visst givet tillfälle." Man kan alltså ange alla element i definitions mängden. Ofta sker det genom uppräknigen. Inga nya element kan tillfogas mängden, som inte kan växa i omfång om inte definitionen ändras. Den *öppna definitions mängden* innebär i stället att det kan tillfogas nya element som motsvarar definitionens kriterier. En öppen definitions mängd kan alltså växa i omfång utan att definitionen behöver ändras.

... sist

I den här artikeln har jag försökt se på en kategori av "definitioner" som visat sig vara ganska vanlig utan att gå till botten med uppräknigarnas alla mysterier. Mer skulle behöva göras och förhoppningsvis kan detta resonemang uppmuntra till mer forskning på den här typen av begreppsbeskrivningar.

Till sist vill jag räkna upp några punkter om uppräknigen som kan användas i det praktiska definitionsarbetet. Tänk på att:

- uppräknigen kan fylla olika funktioner och ha sitt berättigande även som egna begreppsbeskrivningar – när det verkligen finns skäl,
- man bör vara medveten om varför och hur uppräknigen görs,
- man bör ange sorteringsgrunden när uppräknigen görs, i alla fall när de används som begreppsbeskrivningar!

Suomen kielen toimintaohjelma Suomen kielen tulevaisuus on julkistettu

Anu Ylisalmi

18

Toukokuun lopussa julkistettiin kielipoliittinen toimintaohjelma *Suomen kielen tulevaisuus*. Vaikka suomen kieli ylipäättään voi hyvin ja elää monipuolista elämää, sen käyttöala on Suomessa kaventunut, erityisesti luonnon-tieteissä ja tekniikan alalla sekä kansainvälisissä yhteyksissä. Toimintaohjelman tavoitteena on luoda pohjaa suomen kielen käyttöä yhteiskunnassa lujittaville toimenpiteille niin, että suomi voi elää tulevaisuudessaakin täysipainoisesti muiden kielten rinnalla.

Suomen kielen toimintaohjelman kantavana ajatuksena on rinnakkaiskielisyys: suomen kieltä kannustetaan käyttämään aina kun mahdollista ja tarvittaessa muiden kielten rinnalla. Ohjelma ei taistele muita kieliä vastaan eikä vähättele niiden merkitystä nykyelämässä, vaan painottaa sitä, että suomi on Suomessa keskeinen kieli yhteiskunnan kaikilla aloilla, ja korostaa samalla monipuolisen kielitaidon merkitystä.

Toimintaohjelmassa käsitellään muun muassa suomen kielen ja muiden kielten käyttöä koulumaailmassa, korkeakouluopinnoissa, tieteen kielenä, yritysmaailmassa ja mediassa, suomen kielen merkitystä kieliteknologiassa, suomen kieltä koskevaa kielilainsäädäntöä sekä suomen kielen käyttöä kansallisessa hallinnossa ja Euroopan unionin toimielimissä. Kussakin luvussa esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia ja käsitellään myös sitä, ketkä niiden toteuttamisesta ovat erityisessä vastuussa.

Ohjelman pääsuosituksena on, että Suomen valtio asettaa työryhmän laatimaan kielipoliittista ohjelmaa, joka ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon Suomessa käytettävät kielet ja opiskeltavien kielten tarpeen ja jonka osana on suomen kielen toimintaohjelma.

Toimintaohjelman julkistustilaisuudessa pitämässään puheenvuorossa opetusministeriön ylijohtaja *Sakari Karjalainen* piti laadittua toimintaohjelmaa tarpeellisena. Opetusministeriö on hänen mukaansa samaa mieltä ohjelman tavoitteista, mutta keinoissa on eroja. Joka tapauksessa opetusministeriö päättää jo tänä vuonna, miten valtion kielipoliittisen ohjelman laatimisessa edetään. Karjalainen lupasi, että Suomen kielipolitiikka on määritelty jo muutaman vuoden päästä.

Samassa tilaisuudessa toimintaohjelmaa kommentoi myös Viron opetus- ja tiedeministeriön kielipoliittinen neuvonantaja *Jüri Valge*. Hän näki ohjelmassa paljon yhtäläisyyksiä Viron vastaaviin asiakirjoihin, joissa myös

Suomen kielen tulevaisuus
– Kielipoliittinen toimintaohjelma. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 155.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki 2009. 241 s.
ISBN 978-952-5446-39-5

korostetaan rinnakkaiskielisyttä ja käsitellään muun muassa koulutusta, kieliteknologiaa ja termistön kehitystä. Viron kielistrategian tilaaja oli kuitenkin maan hallitus, mikä on helpottanut strategian toteuttamista. Valgen mielestä myös Suomen kielipoliittisessa ohjelmassa olisi tärkeää määritellä ohjelmasta aiheutuvat kustannukset ja vastuut. Valge toivoi myös, että Suomi syventäisi kielipolitiikan alan yhteistyötään muiden Pohjoismaiden ja Viron kanssa.

Toimintaohjelmassa otetaan kantaa myös sanastotyöhön. Ohjelmassa suositetaan, että eri tahoilla (Sanastokeskus TSK, tieteelliset seurukset, yliopistojen opintosuunnat, tutkimuslaitokset) tehtävän sanastotyön systemaattinen kartoitus käynnistetään. Ohjelman mukaan tavoitteena on luoda sanastotyölle selkeät rakenteet ja ratkaista valtion osuus toiminnan rahoittamisessa vähintään niin, että Sanastokeskus saatetaan vakinaisen valtionavun piiriin. Tämä on ollut Sanastokeskuksen tavoitteena jo pitkään, joten toivomme, että asiaa voidaan nyt viedä eteenpäin toimintaohjelman toteutuksen myötä.

Suomen kielen toimintaohjelma on tehty Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen aloitteesta. Sen tekijöinä ovat *Auli Hakulinen*, *Jyrki Kalliokoski*, *Antti Kanner*, *Kimmo Koskenniemi* ja *Lea Laitinen* Helsingin yliopistosta sekä *Salli Kankaanpää*, *Sari Maamies* ja *Pirkko Nuolijärvi* Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta.

Toimintaohjelma on julkaistu kirjana sekä verkkojulkaisuna. Verkkójulkaisu on saatavissa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkopalvelussa osoitteessa <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk7>.

Englannista osa nuorten kielimaisemaa

Englannin aseman vahvistuminen erityisesti suomalaisten nuorten vapaa-ajan harrastusten kielenä on merkittävä muutos, joka heijastuu välittömästi ympäristömme kielimaisemaan.

Suomessa on viimeisen parin kymmenen vuoden aikana kasvanut sukupolvi, jossa hyvin englantia osaavia on todella paljon. Monikielinen ympäristö, oli kyse sitten katukuvasta tai mediatarjonnasta, ei tunnu tälle sukupolvelle vieraalta, vaan luonnolliselta ja tutulta. Englanti ei ole nuorille enää pelkkä kouluaine, vaan melko olennainen osa suomalaista arkea. Englanti on kuitenkin läsnä usein melko huomaamattomasti, suomenkielisiin teksteihin sulautuneena. Kokonaan englanninkieliset tekstit ovat vaikkapa mainonnassa tai lehtiartikkeleissa harvinaisia, mutta englanninkielisillä ilmauksilla täydennetään usein muuten suomenkielistä kokonaisuutta. Kielten välinen työnjako tuntuu olevan sellainen, että suomeksi välitetään tietoa, englanniksi mielikuvia.

Englannin laaja-alainen läsnäolo suuressa osassa suomalaista arkea näkyy siinäkin, että ainoastaan noin 25 prosenttia nuorista internetin käyttäjistä IRC-Galleriassa teetetystä kyselyssä ilmoitti oppineensa parhaiten englantia koulusta. Kysely tehtiin osana kielipoliittista selvitystyötä, jonka tulokset julkaistiin keväällä ohjelmatekstissä *Suomen kielen tulevaisuus*. Suurin osa nuorista, noin 31 %, ilmoitti oppineensa parhaiten englantia televisioista. Koulu rinnastui osuudellaan matkusteluun. Kysely keräsi yhteensä noin 50 000 vastausta.

Englantia osataankin jo niin laajalti, että tiettyä osaamisen tasoa pidetään itsestäänselvyytenä. Niinpä esimerkiksi mainonnassa ja viestinnässä voidaan käyttää englanninkielisiä ilmauksia nimissä, otsikoissa ja iskulauseissa ilman käännöksiä. Englanninkieliset termit voivat vain harvoin olla samassa määrin läpinäkyviä kuin suomenkieliset, mutta ne saattavat säilyttää paremmin viittaus-suhteensa alkuperäiseen kontekstiinsa, mikäli se on alan harrastajille ennestään tuttu nimenomaan englanninkielisenä.

Haasteen suomen kielen sanaston kehittämiseksi asetetaan se, että vapaa-ajan harrastukset ovat nykyään enenevässä määrin kuluttajille suunnattuja tuotteita, eivätkä ainoastaan ihmisten enemmän tai vähemmän omaehtoi-

Antti Kanner

Humanististen tieteiden kandidaatti Antti Kanner opiskelee suomen kieltä Helsingin yliopistossa. Hän oli mukana laatimassa suomen kielen toimintaohjelmaa Suomen kielen tulevaisuus.

sia tapoja aikansa kuluttamiseen. Oli kyse sitten kunto-osaliohjelmasta tai videopelistä, harrastukset on pakattu ostettaviin pakkauksiin. Lainsäädäntö edellyttää suomenkielistä tuoteselostetta ja ohjetta, jos kyseessä on ostettava tuote.

Erottautuakseen toisaalta edeltäjistään ja toisaalta kilpailijoistaan tuotteen on aina tunnettava jollain tapaa erilaiselta. Jotta kuluttajat saataisiin vakuuttuneiksi siitä, että kyseessä on tuote, joka pitää erityisesti ostaa jostain yksinomaisesta lähteestä, vältellään markkinoinnissa tietoisesti vakiintuneita suomenkielisiä termejä. Niinpä harvalle tulee mieleen, että sekä *spinningissä* että *yclingissä* on oikeastaan kyse *kuntopyöräilystä*. Käytetyt käsitteet ja termit toimivat siis tavallaan tuotteen pake-toinnin tavoin. Tuote itsessään voi olla mitä vain, kunhan ulospäin voidaan luoda mielikuva jostain uudesta ja tuotteesta.

Suomen kielen sanaston kehittämisen kannalta tilanne on hankala siksi, että yksittäiset tuotteistetut harrastukset tai vapaa-ajanviettotavat pysyvät markkinoilla niin vähän aikaa, että sopivaa suomenkielistä termiä ei välttämättä ehditä tuottaa, saati vakiinnuttaa. Toisaalta markkinoinnissa tuotetaan tietoisesti uusia termejä vanhoille asioille. Vapaa-ajan harrastusten markkinoinnissa kansainvälisyys nähdään helposti suomenkielisyyttä vetävämpänä arvona.

Termiharava-palstalla käsitellään ajankohtaisia tai ongelmallisiksi osoittautuneita termejä. Lukijat voivat lähettää lehden toimitukselle ehdotuksia sopivista aiheista.

Terminfon toimitus sai ehdotuksen selvittää ulkoistamisen ja sen lähikäsitteiden eroja. Tehtävä osoittautui mielenkiintoiseksi, sillä käsitteiden merkityserot ovat pieniä ja niitä käytetään usein sekaisin.

– ulkoistaminen

Ulkoistamisessa (ruots. *utläggning (på entreprenad)*, engl. *outsourcing*, saks. *Outsourcing, Auslagerung*) organisaatio siirtää palveluntuottajan tehtäväksi sellaisen toiminnon, joka on ennen tehty organisaation sisällä.

Palveluntuottajalle siirtyy tällöin kokonaisvastuu palvelun tuottamisesta. Tässä yhteydessä voidaan siirtää myös henkilöstöä ja muita resursseja organisaatiosta palveluntuottajalle. Useimmiten ulkoistamisen syynä on organisaation halu keskittyä siihen, mitä se parhaiten osaa ja pyrkimys tehostaa prosessien toimivuutta, joustavuutta ja kustannustehokkuutta.

– ostopalvelu

Ostopalvelulla (ruots. *köpt tjänst, köptjänst*, engl. *purchased service, out-tasking*) tarkoitetaan palvelua, jonka organisaatio ostaa palveluntuottajalta. Useimmiten tätä käyttävät kunnat. Ostopalvelussa palvelun tilaamiseen ja sen tuottamiseen ihmisille liittyvät vastuut ja oikeudet säilyvät palvelun tilanneella organisaatiolla. Tällaisessa tilanteessa henkilöstö tai toiminnot eivät siirry palveluntuottajalle. Kunnan ollessa kyseessä ostopalvelu voi olla mikä tahansa kunnan tarjoama palvelu viranomaistoimintoja lukuun ottamatta.

– alihankinta

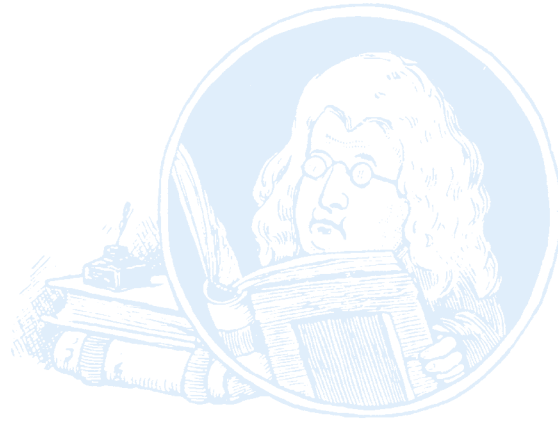
Alihankinta tai *hankinta ulkoa* (ruots. *underleverans*, engl. *subcontract, contracting out*, saks. *Sublieferung, Unterlieferung, Zulieferung*) tarkoittaa, että organisaatio ostaa tai tilaa palvelun, tuotteen tai sen osan joltain ulkopuoliselta toimijalta. Tällaisessa tapauksessa organisaatio vastaa kokonaisuudesta ja toimii pääasiallisena valmistajana tai palveluntuottajana.

– kumppanuus

Kumppanuudella (ruots. *partnerskap*, engl. *partnering, partnership*) viitataan palvelun tilaaja- ja tuottajayrityksen pitkäaikaiseen yhteistyöhön, joka perustuu molempien osapuolten taloudelliseen hyötyyn sekä luottamukseen, että palvelut tuotetaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kumppanuus antaa mahdollisuuden pidempiaikaiseen sopimussuhteeseen ja on usein perusedellytys toimivalle ulkoistamiselle.

– sisäistäminen

Nykyään on myös alettu käyttää termiä *sisäistäminen* (engl. *back sourcing*) puhuttaessa tilanteesta, jossa organisaatio ottaa ennen ulkoistamansa tai alihankintana teettämänsä palvelut takaisin itselleen säästääkseen kustannuksia ja saadakseen motivoituneita työntekijöitä.

- *Varautumisen ja väestönsuojelun sanasto*

Heinäkuussa ilmestyi uusi, päivitetty painos vuonna 2007 ilmestyneestä *Varautumisen ja väestönsuojelun sanastosta*. Uudessa painoksessa määritelmät ja huomautukset sekä alkutekstit on käännetty ruotsiksi. Myös käsittekaaviot on esitetty sekä suomeksi että ruotsiksi.

Varautumisen ja väestönsuojelun sanaston tavoitteena on selventää alan käsitteitä, yhdenmukaistaa termejä ja antaa luotettavia vieraskielisiä vastineita suomen käsitteille, ja siten helpottaa alalla työskentelevien tai muuten sen kanssa tekemisiin joutuvien työtä. Sanaston laajuus on reilut 240 käsitettä. Lisäksi siinä on parikymmentä käsittekaavioita ja kymmenisen kuvaa.

Käsitteille annetaan suomenkieliset termisuositukset sekä ruotsin-, englannin- ja saksankieliset vastineet. Sanastoa on mahdollista käyttää hyväksi esimerkiksi alan opetustyössä ja kansainvälisissä yhteyksissä. Uusi ruotsinkielinen versio palvelee paitsi ruotsinkielistä väestönosaamme myös pohjoismaista varautumisyhteistyötä.

Varautumisen ja väestönsuojelun sanastoa voi tilata 32 euron hintaan suoraan Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä (<http://verkkokauppa.spek.fi>). Kirjan mukana tulee CD-ROM-versio sanastosta.

Sirpa Suhonen (toim.)

Varautumisen ja väestönsuojelun sanasto

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, Helsinki 2009. 238 s.

ISBN 978-951-797-320-5

- *Lääketieteen sanakirja latina-suomi-latina*

Reijo Pitkärannan ja Laura Mikkosen laatima *Lääketieteen sanakirja latina-suomi-latina* on lajissaan ensimmäinen kaksisuuntainen lääketieteen sanakirja Suomessa. Sanakirjassa on yli 10 000 latinankielistä ja yli 13 000 suomenkielistä hakusanaa vastineineen.

Hakusanasto koostuu anatomisista ilmaisuista, taudinimityksistä, lääkeaineiden nimistä ja reseptilatinan termeistä. Latina-suomi-osiossa kerrotaan hakusanan etymologia eli alkuperä. Teoksessa on myös katsaus lääketieteen termistön historiaan ja kokoelma *Hippokrateen* aforismeja suomennoksineen.

Sanakirja on tarkoitettu lääketieteen ja terveydenhuollon ammattilaisille, mutta myös heidän palvelujensa käyttäjille. Se opastaa lääkäreitä kielellisesti korrekten lääkärintodistuksien ja toimenpidekuvauksien laatimisessa. Muut kirjan käyttäjät taas saavat selkoa diagnooseista, sairauskertomuksista sekä lääke- ja hoitomääräyksistä.

FT Reijo Pitkäranta on Helsingin yliopiston latinan kielten dosentti ja yliopistonlehtori. LL Laura Mikkonen laatii väitöskirjaa Helsingin yliopiston biolääketieteen laitoksella.

Lääketieteen sanakirja latina-suomi-latina on ostettavissa kirjakaupoista noin 50 euron hintaan.

Reijo Pitkäranta & Laura Mikkonen

Lääketieteen sanakirja latina-suomi-latina

WSOY, Helsinki 2009. 544 s.

ISBN 978-951-0-31140-0

- *Assessment and benchmarking of terminological resources. General concepts, principles and requirements*

Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO on julkaissut helmikuussa standardin *ISO 23185:2009 Assessment and benchmarking of terminological resources. General concepts, principles and requirements*.

Standardi kuvailee terminologisen tiedon tehokkaan käyttöön liittyvät keskeiset käsitteet sekä esittelee mallin, jota voidaan soveltaa monenlaisten terminologisten resurssien arviointiin. Standardi selventää terminologisen tiedon käytettävyyteen liittyviä yksittäisiä ominaisuuksia ja kertoo, miten niitä voi mitata. Standardi tarjoaa suuntaviivoja myös terminologisten resurssien yleiseen arviointiin.

ISON standardeja voi tilata Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:ltä (puh. 09-149 9331) tai SFS:n verkkokaupasta osoitteesta <http://sales.sfs.fi>.

ISO 23185 Assessment and benchmarking of terminological resources. General concepts, principles and requirements
International Organization for Standardization, Geneva 2009. 20 s.

- *Mediasanasto*

Heikki Kuutti laatima *Mediasanasto* on nyt julkaistu internetissä. Sanasto on täydennetty versio Atena Kustannuksen julkaisemista sanastoista *Uusi mediasanasto* (2006), *Mediasanasto* (1998) ja *Journalistiikan sanasto* (1994).

Mediasanastossa on suomen- ja englanninkielisiä termejä, jotka on selitetty suomeksi. Mediasanaston keskeisiä kokonaisuuksia ovat joukkoviestintä ja journalismi, tiedotustoiminta ja yhteisöviestintä, lehdistö, radio ja tv-toiminta, elokuva, verkkoviestintä ja mediamarkkinointi.

Mediasanasto on julkaistu aakkosittain siten, että kaikki tietyllä kirjaimella alkavat termit muodostavat oman PDF-tiedostonsa. Alkuperäisten yli 3000 käsitteen lisäksi tekijä on verkkoversiota varten täydentänyt sanastoa uusilla käsitteillä.

Mediasanasto on erinomainen apuväline media-alalla työskenteleville ja alan opiskelijoille.

Mediasanasto on käytettävissä maksutta internetissä osoitteessa <http://mediadoc.fi/mediasanasto.html>.

Heikki Kuutti
Mediasanasto
Media Doc, Jyväskylä 2009.

- *Kielikuvia ja fraaseja kuudella kielellä*

Päivi Pouttu-Delière kokoama monikielinen fraasisanakirja *Kielikuvia ja fraaseja kuudella kielellä* sisältää yli 300 suomenkielistä kielikuvaa tai fraasia ja näiden vastineita englanniksi, ruotsiksi, saksaksi, ranskaksi ja espanjaksi.

Jokaiselle vieraskieliselle fraasille annetaan myös sanatarkka käännös. Kun suomalainen on liemessä, istuu ruotsalainen parta postilaatikossa (sitta med skägget i brevlådan). Ja siinä missä suomalaisella on kieli keskellä suuta, englantilainen varoo p- ja q-kirjaimiaan (mind one's P's and Q's). Jos Suomessa ei ole ristin sielua, niin Ranskassa ei ole kissakaan (il n'y a pas un chat). Hupaisat kieli- ja kulttuurierot kiteytyvät *Jukka Pylvään* mainioissa piirroksissa.

Kielikuvia ja fraaseja kuudella kielellä on myynnissä kirjakaupoissa noin 20 euron hintaan.

Päivi Pouttu-Delière
Kielikuvia ja fraaseja kuudella kielellä
Gummerus, Helsinki 2009. 222 s.

ISBN 978-951-20-7754-0

- *Funtsataan snadisti*

Juhani Mäkelän kolmas aforismikokoelma *Funtsataan snadisti – aforismeja ja oivalluksia stadin slangilla* on kokoelma Mäkelän stadintamia klassisia aforismeja ja sanontoja sekä hänen omia mietelmiään slangilla kirjoitettuna.

Eräitä maailmanhistorian kuuluisimpia lausahduksia ovat esimerkiksi "Hamnasin, hogasin, finstasin" (*Gaius Julius Caesar*), "Mä funtsaan, siis luuhaan tääl" (*René Descartes*) ja "Mä hiffasin, mä hiffasin!" (*Arkhimedes*). Juhani Mäkelä puolestaan itse toteaa: "Suomi on snygi lande. Eikä huitsin kaukana Stadista." Kirjan lopussa on kaikille ei-stadilaisille tarpeellinen slangi-suomi-sanasto sekä henkilö- ja lähdehakemisto.

Aforismikokoelmaa *Funtsataan snadisti* voi ostaa kirjakaupoista noin 23 euron hintaan.

Juhani Mäkelä
Funtsataan snadisti – aforismeja ja oivalluksia stadin slangilla
WSOY, Helsinki 2009. 142 s.

ISBN 978-951-03-5588-6

Terminology work for many needs

Page 3

The Finnish Terminology Centre TSK will celebrate its 35th birthday with a seminar on the 29th October. In 35 years the TSK has published 39 vocabularies on various subjects in the TSK vocabulary series and many other publications, too. This proves how important terminology work is. Terminology work and the need for it have also been taken into account in the plan of action for the language policy in Finland published in May. The plan recommends that an explicit framework for terminology work should be created and that the financing should be provided for to guarantee the continuity of the work.

Riitta Luhtala – multi-skilled woman in electronic communication

Page 4

Riitta Luhtala has studied English and Swedish, and graduated as a qualified translator in 1981. After that she has sometimes worked as a freelance translator in her free time but her actual career has been in communication. She took the examination of an information officer in the Institute of Marketing in 1983, and she has studied web communication in the University of Helsinki.

Now Luhtala works as the information manager of Welho cable TV operator which is part of Sanoma Entertainment, the electronic media division of the Sanoma Group. Welho provides TV and broadband services in the Helsinki metropolitan area for its cable households. Luhtala's work is versatile. She takes care of Welho's media contacts and internal communication, gathers and provides information, and participates in various projects.

In her work Luhtala likes best the nice work community and Welho's well-made products and services. Her language studies have not been in vain either since it would be very difficult to do the work without language skills. However, she would like to strengthen her understanding of technology, because technology makes Welho's services possible.

Sirpa Suhonen

In electronic communication new terms are created always when new products or services enter the market. Luhtala tells that Welho tries to use Finnish terms as often as possible, but abbreviations cannot be forgotten either. "Early adapters of new technologies use often English terms and prefer technical language. But the larger the masses are, the clearer the language must be" Luhtala says. Welho explains abbreviations to consumers e.g. by using small glossaries when presenting products and services. The Sanoma Group has its own guidelines for the use of terms and an internal term bank.

Luhtala has participated in several terminology projects: *Cable and Satellite TV Vocabulary* (1993), *Digital TV Vocabulary* (2006), *Internet Telephony Vocabulary* (2007) and now Web 2.0 terminology project. She has only positive experiences with terminology work. "When there are several experts of the same field and all of them have different knowledge, they can make a lot together." Luhtala describes the ongoing Web 2.0 project as extensive and challenging. "The challenge is that when we think about concepts in some meeting room, the world of social media is developing all the time outside. We must take care that we find the essential things for the vocabulary although the target evolves all the time."

Luhtala speaks well of the cooperation with the TSK. She says that the guidance the TSK gives is based on negotiation. The TSK negotiates with the Finnish society and takes into account how the language is used and how it evolves. She suggests that there could be a forum on the TSK's web site where language users could discuss vocabularies or terms or comment vocabularies that are being compiled.

Nordterm 2009

Page 7

24

This year the Nordterm Assembly was organized in Copenhagen in June. There were about hundred participants mainly from the Nordic countries.

This year's theme was ontologies and taxonomies, and the course was also related to the theme. *David Markwell* from the Clinical Information Consultancy Ltd presented the SNOMED Clinical Terms database which contains health care terms. *Birthe Toft* from the University of Southern Denmark told how the SNOMED terms have been translated into Danish.

There were many interesting presentations in the Nordterm conference. *Henrik Nilsson* from the Swedish Centre for Terminology TNC and *Niina Nissilä* from the University of Vaasa told about the Nordic TERMDIST project the aim of which is to create a net-based Master's degree programme for terminology. *Katri Seppälä* from the TSK presented the Finnish ONKI ontology library, and how it can be used to facilitate the use and maintenance of ontologies. The TNC had many presentations on the Swedish national term bank, Rikstermbanken, published in March, e.g. what it contains and how it was developed.

There were quite a few presentations on the development of information systems and how concept analysis should be a part of the work. Especially in Denmark many authorities have been developing their IT systems and using concept analysis and concept modelling to avoid problems and misunderstandings when drafting data models.

There was also a workshop on Nordic language technology terms where the standardization of these terms was discussed. The Nordterm Steering Committee and Working Groups met to recap the past events and to plan future activities. There are three active WG's in Nordterm: Terminology research and training, Terminology management tools and Nordterm's Internet information. Each participating Nordterm country told what had happened in the last few years in the field of terminology. The next Nordterm Assembly will be organized in Finland by the TSK.

Interesting links:

Nordterm: www.nordterm.net

Finnish Ontology Library Service ONKI:

www.seco.tkk.fi/services/onki/

Rikstermbanken: www.rikstermbanken.se

TERMDIST: www.termdist.no

Term bank – cost or benefit?

Page 13

The purchase of a term bank is a big investment, and it must be properly justified why it is needed. Since there are many free-of-charge dictionaries and term bases on the Internet, the need for an own term bank is not always understood in companies. It is essential to emphasize that the company's own terms cannot be found on the Net, and even though the terms in one's own special field were found, each user must always check their correctness, and this takes time and resources.

In order to convince the decision-makers, cost-benefit models are being developed to calculate a price for terminology work. In these cases, the quality is often emphasized, not the quantity. It is not reasonable to gather quickly terms if there is no time to check their correctness. Calculations show that it is dozens of times more expensive to correct a wrong term than what it costs to enter it in a term bank.

The Bank of Finland also made a cost-benefit analysis before purchasing a term bank. The profitability was estimated both with qualitative and quantitative criteria. The biggest quantitative benefit would be the working hours saved by the experts and translators when the right terms can be found in one place and less time is spent for looking for them. Qualitative benefits would be the up-to-date, correct and coherent use of terms which would improve internal and external communication and further a positive corporate image. A common term tool would facilitate a dialogue between experts and translators. A term bank would be a valuable tool for training the new employees and for saving the implicit information of old workers before it disappears when they retire.

The cost-benefit analysis was done in the Bank of Finland by using three different methods. All of them showed that the term bank investment would be profitable even if only the saved working hours were taken into account. The qualitative benefits would further

increase the profitability. All in all, the term bank will boost translation and language consultancy, especially since it can be used with a translation memory already in use.

In the Bank of Finland the implementation of the term bank is at least a two-phased process. In the first phase, the term gathering phase, the term bank will be used only by the translators. When there are enough terms, the second phase will begin, and the terminology will be opened to all those who work in the Bank. In future, the term bank could perhaps even be published on the Internet.

Do enumerations count?

Page 15

Henrik Nilsson, terminologist at the Swedish Centre for Terminology TNC, looks closer at enumerations in and as definitions. His work with selecting definitions for the Swedish national term bank, Rikstermbanken, has shown that definitions containing enumerations are fairly common despite the fact that they have not been much considered in theory. Although enumerations can be found in intensional definitions (both as the superordinate concept and as examples given in the definition), the main focus here is on extensional definitions.

Depending on what is being enumerated (subordinate concepts, objects, partitive concepts and others) in extensional definitions, and why, one could perhaps expand the current typology with some new types of definitions: "referential definitions", "headline definitions" and "comprehensive definitions" with Nilsson's suggested denominations. Referential definitions are "extensional definitions in disguise", i.e. combinations of an often quite general superordinate concept with a reference to a list (annex etc.) where the actual enumeration takes place. The headline definitions seem to exist because the term for the concept in question neatly covers all of the enumerated elements (which cannot always be pinned down to subordinate concepts, objects or partitive concepts) and consequently need not be repeated in a text, and Nilsson looks closer at the connection between classification and this type of definition. Comprehensive definitions resemble intensional definitions in that they start with what could be seen as a very general superordinate concept, but which is rather a piece of meta-

information such as "comprehensive term for..." or "the concept comprises...".

Finally, the order of the elements being enumerated and its effect, if any, on the concept being defined by enumeration is analysed e.g. through the example of planet. For most people it does not seem right if the planets are given in alphabetical order, but their distance from the Sun is felt to be a better order.

The future of Finnish

Page 18

The future of the Finnish language, a plan of action for the language policy in Finland, was published in May. Although Finnish is well and alive in general, its domain has diminished, especially in natural sciences, technology and international connections. The aim of the plan is to strengthen the use of Finnish so that Finnish can continue to live side by side with other languages.

The plan deals with e.g. the use of Finnish and other languages in school, higher education, science, business and media, the legislation concerning Finnish, and the use of Finnish in the national administration and in the EU.

The main recommendation of the plan is that the Finnish government should set up a work group to draft a language policy programme. The programme should take into account all the languages used in Finland and the need of languages to be studied, and it should include a plan of action for the Finnish language.

The plan of action discusses terminology work, too. It recommends that a systematic mapping of terminology work done by various bodies (the TSK, scientific societies, universities, research institutions) will be started. According to the plan the aim is to create an explicit framework for terminology work and to solve the state's role in the financing of the work so that the TSK will be granted a permanent state subsidy. This has been the TSK's aim for a long time, so we hope that this recommendation will be advanced when the plan of action is carried out.

The plan of action is made by the Research Institute for the Languages of Finland and the University of Helsinki. It can be found in the address <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk7/> (only in Finnish).

English as part of our language landscape

Page 19

26

A generation that has really many very competent English speakers has grown in Finland in the last couple of decades. A multilingual environment seems natural and familiar to this generation. English is not just a school subject for the young but a fairly essential part of the Finnish everyday life. The presence of English passes however rather unnoticed, it is merged into Finnish texts. Texts containing only English are rare e.g. in advertising or in news, but English expressions are used to complement the otherwise Finnish texts.

The wide presence of English in Finland is shown in an enquiry made in a Finnish Internet community. Only 25% of the young users said that they learned English best in school, whereas about 31% said they learned it best from the television. English is spoken so much that a certain level of competence is taken for granted. Therefore English expressions can be used e.g. in advertising and communication without translations.

English is used especially in the free time hobbies that young Finns have. Nowadays, hobbies are more and more products targeted to consumers, not spontaneous ways of passing one's free time. To distinguish from its predecessors and competitors a product must seem to be somehow different. To convince the consumers, established Finnish terms are deliberately avoided in marketing. Terms are used to package the product, to create an image of something new and fresh. This poses a challenge to the development of Finnish terminology since commercialized hobbies may stay so short time on the market that there is no time to create Finnish terms, let alone establish them.

Literature

Page 21

Preparedness and Civil Defence Vocabulary

In July a new updated edition of the *Preparedness and Civil Defence Vocabulary* (2007) was published. In the new edition the definitions, notes, other texts and concept diagrams have been translated into Swedish. The vocabulary contains about 240 concepts, and equiva-

lents in Swedish, English and German. The vocabulary can be ordered from the Finnish National Rescue Association SPEK, <http://verkkokauppa.spek.fi>.

Assessment and benchmarking of terminological resources

The International Organization for Standardization ISO has published a standard *ISO 23185 Assessment and benchmarking of terminological resources. General concepts, principles and requirements*. The standard describes fundamental concepts related to the effective use of terminological information, and provides a model that can be applied to a variety of terminological resources. It clarifies the usability attributes of terminological information and informs how they can be assessed.

Media glossary

Mediasanasto by Heikki Kuutti has now been published on the Internet (<http://mediadoc.fi/mediasanasto.html>). Terms beginning with the same alphabet are published as separate PDF files. The subjects covered include e.g. mass media, journalism, press, radio, TV, films, web communication and media marketing. The glossary contains Finnish and English terms and Finnish explanations.

Metaphors and phrases

Kielikuvia ja fraaseja kuudella kielellä (metaphors and phrases in six languages) by Päivi Pouttu-Delière contains more than 300 Finnish metaphors or phrases and their equivalents in English, Swedish, German, French and Spanish. Each foreign-language phrase is also given a word-for-word translation. When a Finn is in a stock (in a mess), a Swede sits with his beard in a letterbox (sitta med skägget i brevlådan). When a Finn has his tongue in the middle of his mouth, an Englishman minds his P's and Q's.

Detailed publisher and order information can be found in the Finnish article, pages 21–22.

Sanastokeskus on sanastotyön asiantuntija

Sanastokeskus TSK ry tarjoaa sanastotyöhön ja erikoisalojen termien käyttöön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. Taustaltaan Sanastokeskus on vuonna 1974 perustettu yhdistys, jonka ensisijaisena tarkoituksena on saada aikaan laadukkaita sanastoja sekä kehittää sanastotyön metodiikkaa ja pitää yllä siihen perustuvaa osaamista. Toiminta perustuu terminologian teorian ja sitä soveltavien käytännön menetelmien vankkaan hallintaan ja kehittämiseen.

Sanastokeskus TSK:n toimintamuotoja ovat:

- termiaineistojen tuottaminen ja julkaiseminen
- termistönhuolto ja terminologinen neuvonta
- sanakirjoihin erikoistunut kirjasto
- sanastotyöhön liittyvä tietopalvelu
- sanastotyön menetelmien kehittäminen ja koulutus
- terminologia-alan kansainvälinen yhteistyö.

Sanastokeskus tekee riippumattomana asiantuntijaelimellä yhteistyötä paitsi jäsentensä myös muiden terminologiasta ja sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa – esimerkiksi Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen, pohjoismaisten sanastokeskusten, kansainvälisten standardisoimisjärjestöjen sekä Euroopan unionin toimielinten kanssa.

Keitä Sanastokeskus palvelee?

Sanastokeskuksen asiakkaita ovat suomalainen elinkeinoelämä, julkishallinto, koulutus- ja tutkimussektori, Euroopan unionin toimielimet sekä terminologista tietoa tarvitsevat yksityishenkilöt. Palvelut on tarkoitettu kaikille oman alansa asiantuntijoille toimenkuvaan katsomatta, sillä missäpä työssä ei ammattikielen ja -termistön hyvällä hallinnalla olisi merkitystä. Erittäin paljon Sanastokeskuksen palveluja käyttävät kääntäjät, toimittajat ja muut kielenkäytön ammattilaiset.

Sanastokeskus kehittää ja tarjoaa palvelujaan asiakkaiden tarpeiden mukaan sekä erillisten toimeksiantojen muodossa että omaehtoisesti. Sanastokeskuksen työ on viime kädessä aina yleishyödyllistä palvelutoimintaa: siitä hyötyvät kaikki.

Terminologicalentralen är expert på ordlistearbete

Terminologicalentralen TSK erbjuder kunskap och experthjälp i frågor som berör ordlistearbete och facktermer. Terminologicalentralen är en förening som grundades år 1974. Terminologicalentralens primära uppgifter är att utarbeta högklassiga ordlistor och vidareutveckla ordlistearbetets metodik samt att upprätthålla det kunnande detta baserar sig på. Terminologicalentralen behärskar terminologins teori och de praktiska metoder som tillämpar den.

Terminologicalentralen TSK:s verksamhetsformer:

- produktion och publicering av terminologier
- termvård och terminologisk rådgivning
- ett bibliotek specialiserat på ordböcker
- terminologisk informationstjänst
- utveckling av ordlistearbetets metodik samt utbildning
- internationellt samarbete inom terminologin

Terminologicalentralen samarbetar som obunden expertorganisation såväl med sina medlemmar som med övriga organisationer som är intresserade av ordlistearbete – till exempel med Forskningscentralen för de inhemska språken, de nordiska terminologicalentralerna, internationella standardiseringsorgan samt Europeiska kommissionens organ.

Vem kan utnyttja Terminologicalentralens tjänster?

Bland Terminologicalentralens kunder finns, förutom privatpersoner som behöver terminologisk information, även representanter för det finländska näringslivet, den offentliga förvaltningen, utbildnings- och forskningssektorn och Europeiska unionens organ. Tjänsterna är avsedda för alla fackmän, oberoende av befattning, ty i vilket arbete skulle inte ett gott behärskande av fackspråk och -termer vara betydelsefullt? Speciellt mycket används Terminologicalentralens tjänster av översättare, journalister och övriga professionella språkanvändare.

Terminologicalentralen utvecklar och erbjuder sina tjänster enligt kundernas behov. Uppdragen kan komma utifrån eller tas på eget initiativ. Arbetet på Terminologicalentralen är alltid i sista hand allmännyttigt: alla blir betjänta av det.

Sanastokeskus TSK tarjoaa termeihin ja ammattikieliin liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. Sanastokeskuksen päätoimintamuotoja ovat sanasto-projektit, termipankki ja termipalvelu.

Sanastokeskus julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja sekä kirjoina että sähköisessä muodossa. Termipankki TEPA on käytettävissä osoitteessa <http://www.tsk.fi/tepa/>.

Sanastokeskuksen kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sana-kirjoja ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 9.00–16.00.

Sanastokeskus on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yksityishenkilöitä, yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. Sanasto-keskus tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyötä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

Terminologicalentralen TSK erbjuder experthjälp i frågor som berör terminologi och fackspråk. Terminologicalentralens huvudsakliga verksamhet utgörs av ordlisteprojekt, termbanker och termtjänst.

Terminologicalentralen utger tidskriften Terminfo samt publicerar fackordlistor både i tryckt och elektronisk form. Termbanken TEPA finns tillgänglig på adressen <http://www.tsk.fi/tepa/>.

Terminologicalentralens bibliotek omfattar ett stort antal fack-ordlistor och ordböcker. Biblioteket är öppet för allmänheten alla arbetsdagar kl. 9.00–16.00.

Terminologicalentralen grundades år 1974 och dess medlemskår består av privatpersoner, företag, affärsverk, översättningsbyråer och ideella föreningar. Terminologicalentralen har ett nära samarbete med såväl sina medlemmar som med övriga organisationer som är intresserade av terminologiarbete.

Sanastotyön asiantuntemusta vuodesta 1974.